

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

ELÄKEKATTOA KOSKEVA MUISTIO

Sisältö

1	Eläkepalkkakaton vaikutus eläkettä kartuttaviin ansioihin	2
1.1	<i>Tilastolukujen analysointia</i>	3
2	Suuria lakisääteisiä eläkkeitä koskevat tilastot	5
2.1	<i>Voimassa olevat eläkkeet</i>	6
2.2	<i>Eläkkeelle siirtyneiden kokonaiseläkkeet</i>	9
3	Eduskuntakeskustelua eläkekatosta.....	10
4	Kansainvälistä vertailua.....	12
4.1	<i>Katon soveltaminen eri maissa</i>	15
4.2	<i>Eläkepalkkakatto suhteessa keskipalkkaan</i>	17
5	Yhteenveto	20
	Lähteet.....	21
	Liitteet	23

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeri Paula Risikko pyysi toukokuussa 2014 Eläketurvakeskuksesta selvitystä suurten eläkkeiden kertymisestä. Selvityspyynnöksi liittyi eläkekatosta tuolloin käytyyn julkiseen keskusteluun. Eläketurvakeskus on tehnyt suurista eläkkeistä ja eläkekatosta aiemmin selvityksen vuonna 2009 (Kautto ym. 2009). Tässä muistiossa päivitetään aikaisemmin julkaistun selvityksen julkaisemisen jälkeen tapahtunut kehitys. Tarkoitus on tutkia keskeisten asiaan vaikuttavien seikkojen nykytilannetta ja mahdollisia muutoksia vuonna 2009 tehtyyn selvitykseen nähden.

Tässä muistiossa on viisi lukua. Ensimmäisessä käydään läpi esimerkkilaskelmia mahdollisen eläkepalkkakaton osuuksista palkkasummasta sekä sen vaikutuksia eläkemenojen ja -maksujen kehitykseen. Toisessa luvussa tarkastellaan suuriin lakisääteisiin eläkkeisiin liittyviä tilastotietoja. Luvun tiedot on koontanut ja tekstit kirjoittanut Jukka Lampi. Kolmannessa luvussa käydään läpi eläkekatosta vuonna 2009 tehdyn selvityksen (Kautto ym. 2009) jälkeen käytyä eduskuntakeskustelua. Neljännessä luvussa kerrotaan eläkekaton nykytilanteesta kansainvälisestä näkökulmasta. Luvun ovat kirjoittaneet Mika Vidlund ja Niko Väänänen. Viimeisessä luvussa tehdään yhteenveto käsitellyistä asioista. Ensimmäisen, kolmannen ja viimeisen luvun on kirjoittanut Eeva Poutiainen.

1 Eläkepalkkakaton vaikutus eläkettä kartuttaviin ansioihin

Eläkekatto mielletään yleensä euromääräiseksi rajaksi, joka rajaa tietyn osan kertyneestä eläkkeestä pois. Eläkepalkkakatto taas tarkoittaa, että eläkettä kartuttavasta ansiosta rajataan tietty osuus pois. Perustuslain takaaman omaisuuden suojan vuoksi Suomessa on järkevintä arvioida eläkekaton sijaan eläkepalkkakaton vaikutuksia työeläkejärjestelmään (ks. vuoden 2009 selvityksen (Kautto ym. 2009) luku 2.6).

Tässä luvussa tarkastellaan sitä, minkä osuuden eläkettä kartuttavista ansioista tietyn suuruinen eläkepalkkakatto rajaisi pois. Tarkastelun esimerkkilaskelmat ovat vastaavat kuin vuoden 2009 selvityksessä (Kautto ym. 2009). Esimerkkieläkepalkkakaton tarkastellaan edellistä selvitystä vastaavia lukuja vuoden 2013 tasossa: kaksinkertainen keskipalkka (6 591 euroa/kk, 79 090 euroa/vuosi) ja keskipalkka jaettuna 60 prosentilla (5 492 euroa/kk, 65 908 euroa/vuosi). Ensimmäinen, kaksi kertaa keskipalkan suuruinen esimerkkikattovaihtoehto tuottaisi kyseisellä palkalla ja 60 prosentin eläkekattomalla noin 1,2 kertaa keskipalkan suuruisen kuukausieläkkeen, ja jälkimmäinen esimerkkikattovaihtoehto taas vastaavasti keskipalkan suuruisen kuukausieläkkeen.

Tarkastelut kohdistetaan vuoden 2013 ansiotietoihin. Tarkempi kattovaihtoehtojen laskenta on kuvattu liitteessä 1. Viime selvitykseen nähden tarkasteluun on lisätty TyEL-ansioiden lisäksi kaikkien eläkelakien mukaan vakuutetut yhteenlasketut ansiot. On huomattava, että käytännössä mahdollinen eläkepalkkakatto aiheuttaisi ansioseurantaan liittyviä haasteita ja hallinnollisia kustan-

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

nuksia: katon ylittävä ansio ei kerryttäisi eläkettä eikä siitä vakuutusperiaatteen mukaan toimittaessa perittäisi maksuakaan, joten ansioseurantaa pitäisi tehdä palkkoja maksettaessa tai jälkikäteen. Mahdollisesti tulisi myös palauttaa maksuja työnantajille ja työntekijöille. Seurantaa tulisi tehdä myös eri lakien mukaan vakuutettujen ja rinnakkaisista työsuhteista saatujen ansioiden välillä, jos kyseessä olisi yleinen kaikkia ansioita koskeva eläkepalkkakatto. Vuoden 2009 selvityksessä on pohdittu laajemmin mahdollisen eläkepalkkakaton aiheuttamia vaikutuksia eläketurvan käytännön hoitoon.

1.1 Tilastolukujen analysointia

Taulukossa 1.1. on listattuna esimerkkieläkepalkkakattojen rajaamat osuudet palkkasummasta ja se osuus henkilöistä, joihin eläkepalkkakatto vaikuttaisi. Taulukosta voidaan havaita, että kattovaihtoehdolla 6 591 euroa/kk kolmella prosentilla henkilöistä ansioita rajautuu pois sekä kaikkien lakien että pelkän TyEL:n osalta. Vastaavat pois rajautuvat osuudet eläkettä kartuttavasta palkkasummasta ovat kaikkien lakien osalta myös kolme prosenttia ja TyEL:ssä neljä prosenttia. TyEL:n suurempi osuus johtunee siitä, että yksityisellä sektorilla palkat ovat keskimäärin hieman korkeammat ja niiden hajonta on suurempaa kuin kaikilla aloilla yhteensä. Miehillä pois rajautuvat osuudet ovat naisia suuremmat. Taulukosta 1.1. nähdään myös, että pienemmällä kattovaihtoehdolla 5 492 euroa/kk laskettuna luonnollisesti suurempi osuus palkkasummasta rajautuu pois. Myös henkilöiden osuus, joihin eläkepalkkakatto vaikuttaa, on suurempi. Havainnot käytetyillä rajoilla vastaavat vuoden 2009 selvityksen huomioita, mistä voi päätellä, ettei palkkatulojen jakaumassa ole tapahtunut olennaisia suuria muutoksia.

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
 Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

Taulukko 1.1. Esimerkkilaskelmat eläkepalkkakaton rajaamista palkkasum-
 mista sekä henkilöt, joita rajaus koskisi; summatasoisista luvuista laskettuna.

Katto 6 591 €, kaikki ansiot

	Henkilöt	Palkkasumma
Kaikki	3 %	3 %
Miehet	4 %	4 %
Naiset	1 %	1 %

Katto 6 591 €, TyEL-ansiot

	Henkilöt	Palkkasumma
Kaikki	3 %	4 %
Miehet	4 %	5 %
Naiset	1 %	2 %

Katto 5 492 €, kaikki ansiot

	Henkilöt	Palkkasumma
Kaikki	5 %	5 %
Miehet	7 %	7 %
Naiset	3 %	2 %

Katto 5 492 €, TyEL-ansiot

	Henkilöt	Palkkasumma
Kaikki	5 %	6 %
Miehet	8 %	7 %
Naiset	3 %	3 %

Liitteen 1 Taulukoista 1–4 löytyy molempien kattovaihtoehtojen rajaamat osuudet ikäluokittain. Osuudet vaihtelevat iän mukaan siten, että yli 40-vuotiaiden ikäluokissa osuus on nuorempia ikäluokkia suurempi. Tämä johtuu siitä, että palkatkin ovat korkeimmillaan näissä ikäryhmissä. Yli 60-vuotiaiden ikäluokissa osuus henkilöistä hieman pienenee, mutta palkkasummaosuudet pysyvät samankaltaisina. Kaikkein vanhimpien vakuutettujen ikäluokissa vakuutettuja henkilöitä, joihin katto vaikuttaisi, on niin vähän, että palkkasummaosuuksissa havaitaan enemmän satunnaisheiluntaa. Havainto vastaa vuoden 2009 selvitystä (Kautto ym. 2009) ja kertoo siitä, että myöskään ikäryhmittäin tarkasteltuna palkkajakaumassa ei ole tapahtunut olennaisia suuria muutoksia.

Katon rajaamia henkilöitä ja palkkasummaa tutkittiin vielä tarkemmin siltä osin, kuinka ne jakautuvat miehiin ja naisiin. Tarkastelun tuloksena havaittiin, että miesten osuus on selvästi naisten osuutta suurempi. Palkkasummassa ero on vielä selvempi. Tämä liittyy miesten naisia korkeampiin palkkoihin ja palkkojen suurempaan hajontaan miehillä. Käytetyillä esimerkkirajoilla miesten osuus on 70–80 prosenttia katon rajaamista henkilöistä, TyEL:ssä osuudet ylittävät vanhemmissa ikäluokissa 80 prosenttia. Luvut löytyvät liitteestä 1 Taulukoista 5 ja 6. Havaittu ero on tältäkin osin hyvin samankaltainen kuin vuoden 2009 selvityksessä.

Koska tutkittujen eläkepalkkakattovaihtoehtojen havaitut vaikutukset palkkasummaan ovat varsin samankaltaiset kuin vuoden 2009 selvityksessä, myös vaikutus eläkemaksuihin ja -menoihin olisi hyvin samanlainen. Saadut vakuutusmaksut pienenisivät eläkepalkkakaton käyttöön ottamisen vuoksi välittömästi. Maksutulo pienenesi sitä enemmän, mitä matalampi eläkepalkkakatto

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

olisi. Koska osasta maksutuloa luovuttaisiin, maksutasoa pitäisi nostaa useiksi kymmeniksi vuosiksi. Maksutason pitäisi olla alussa vuoden 2009 selvityksessä tehtyjen laskelmien mukaan lähes prosenttiyksikön korkeampi kuin perusennustelaskelman mukainen maksutaso olisi (Kautto ym. 2009). Vielä kolmenkymmenen vuoden kuluttua eläkepalkkakaton käyttöönotosta maksutaso olisi laskelman mukaan 0,25 prosenttiyksikköä korkeampi kuin peruslaskelmasa.

Eläkemenoon eläkepalkkakaton käyttöönotolla ei olisi lyhyellä aikavälillä vaikutusta. Eläkemeno pieneni ja siten toisi säästöjä vasta pitemmällä aikavälillä. Myös vakuutettu palkkasumma pieneni eläkepalkkakaton myötä. Siten jos ennustelaskelmassa eläkemenoa verrataan katon alle jäävään vakuutettuun palkkasummaan, josta eläkemaksuakin maksetaan, vasta 2070-luvulla päästään tilanteeseen, jossa eläkemenoprosentti vakuutetusta palkkasummasta olisi sama kuin ilman kattoa tehdyissä laskelmissa (Kautto ym. 2009).

2 Suuria lakisääteisiä eläkkeitä koskevat tilastot

Tässä luvussa tarkastellaan tilastollisesti lakisääteisiä eläkkeitä. Eläkkeensaajien muita tuloja, esimerkiksi ansiotuloja, yksityisistä eläkevakuutuksista saavia eläketuloja tai pääomatuloja ei ole huomioitu tilastoluvuissa.

Lakisääteisten eläkkeiden muodostamaan jakaumaan ei ole vedettävissä yksiselitteistä korkean eläkkeen alarajaa. ”Korkea eläke” tarkoittaa tässä luvussa tehdyissä tarkasteluissa sen suuruista eläkettä, jota saa ylin 10 prosenttia eläkeläisistä eli ns. ylin eläkkeensaajadesiili. Tämä on puhtaasti tilastollinen raja, eikä se sisällä kannanottoa siihen, mikä on suuri eläke. Tässä luvussa ja liitteessä 2 tarkastellaan pääosin vain tätä ylintä eläkkeensaajadesiiliä.

Luvussa esitetyt laskelmat perustuvat Eläketurvakeskuksen ja Kelan yhteistilastorekisteriin, jonka perusteella laaditaan mm. Tilasto Suomen eläkkeensaajista. Rekisteri sisältää tiedot kaikista Suomesta lakisääteistä eläkettä saavista henkilöistä. Käytetyn tilastoaineiston henkilöjoukoksi on rajattu kaikki Suomen omaeläkkeensaajat vuosilta 2004–2013. Aineistossa omaeläkkeensaajia ovat työ- ja/tai kansaneläkejärjestelmästä vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- tai maatalouden erityiseläkettä saavat henkilöt. Tarkastelun ulkopuolelle jätetään osa-aikaeläkkeen saajat. Kokonaiseläke sisältää henkilön oman työ-, kansan- ja SOLITA-eläkkeen osuudet sekä leskeneläkkeen osuuden. Mukaan otetaan sekä yksityisen että julkisen sektorin eläke, ja peruseläketurvan lisäksi rekisteröidyn lisäeläketurvan eläke. Käytännössä ylimpään eläkkeensaajadesiiliin keskittyminen tarkoittaa työeläkkeiden tarkastelua. Tilastolukujen tarkempi määrittely löytyy liitteestä 2.

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

2.1 Voimassa olevat eläkkeet

Tarkastelujakson alussa eli vuoden 2004 lopussa Suomessa asuvia omaeläkkeensaajia oli noin 1,2 miljoonaa henkilöä ja vastaavasti vuoden 2013 lopussa noin 1,4 miljoonaa henkilöä. Kaikkien eläkkeensaajien mediaanieläke vuonna 2013 oli 1 317 euroa kuukaudessa. Mediaanieläke tarkoittaa eläkejakauman keskimmäistä arvoa silloin, kun eläkkeet on järjestetty suuruusjärjestykseen. Vuonna 2004 mediaani oli 1 165 euroa vuoden 2013 rahassa. Mediaani oli siten kasvanut 13 prosenttia reaalisesti. Tarkastelujaksolla merkittävimpiä eläkkeiden suuruuteen vaikuttavia muutoksia oli se, että vuodesta 2008 alkaen eläkkeensaajan hoitotukea ja asumistukea ei enää luettu eläkkeeksi. Tällä oli eläkejakaumaa pienentävä vaikutus. Tämä muutos pienensi kokonaiseläkkeitä, mutta käytännössä ei vaikuttanut toimeentuloon, koska hoitotukea ja asumistukea edelleen maksettiin mutta eri kategoriaan luokiteltavana etuutena. Lisäksi merkittävä vaikutus oli myös takueläkkeen säätämisen avulla vuonna 2011 (pieniä eläkkeitä suurentava vaikutus).

Taulukossa on esitetty mediaanieläkkeen (ns. P50-prosenttipiste) ja ylimmän eläkkeensaajadesiilin alarajan (ns. P90-prosenttipiste) ja ylimmän desiilin muiden tunnuslukujen lisäksi myös alimman eläkkeensaajadesiilin yläraja (ns. P10-prosenttipiste). Näiden lukujen keskinäisiä suhteita on laskettu taulukoon. P90/P50-lukujen suhde on pysynyt tarkastelujaksolla varsin vakaana. Se kertoo, että keskimääräinen eläke ja ylimmän desiilin alarajaa määrittävä eläketaso ovat kehittyneet samaa tahtia. P90/P10-lukujen suhde on kasvanut hieman. Pelkästään tästä ei kuitenkaan ole vedettävissä sellaista johtopäätöstä, että alimman ja ylimmän eläkedesiilin eläke-erot olisivat kasvaneet.

Liitteestä 5 löytyy vastaavanlaisten suhdelukujen kansainvälistä vertailua 65 vuotta täyttäneiden henkilöiden kaiken käytettävissä olevan rahatulon osalta. Suomi asettuu näissä tulonjakoa kuvaavissa vertailuissa keskitasolle. Rahatulon perusteella lasketut ylimmän kymmenyksen ja keskieläkkeensaajan tuloerot ovat EU-maiden pienimpien joukossa. Ylimmän desiilin alarajan mukaan lasketun ostovoimavertailun perusteella suomalaisten 65 vuotta täyttäneiden ostovoimat jäävät jonkin verran eurooppalaisesta keskiarvosta.

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
 Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

Taulukko 2.1 Eläkkeensaajien eläkkeen mediaani sekä eläke ylimmässä eläkkeensaajadesiilissä vuosina 2004–2013, vuoden 2013 rahassa. Voimassa olevat eläkkeet.¹

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kaikki eläkkeensaajat:										
Mediaanieläke euroa/kk	1 165	1 184	1 201	1 211	1 232	1 256	1 266	1 256	1 283	1 317
Ylimmän desiilin alarajan ja mediaanieläkkeen suhde (=P90/P50)	1.9	1.9	1.9	1.9	1.8	1.9	1.9	1.9	1.9	1.9
Alimman eläkkeensaajadesiilin yläraja, eläke euroa/kk (=P10)	715	728	735	738	775	724	722	717	724	740
Ylimmän desiilin alarajan ja alimman desiilin ylärajan suhde (=P90/P10)	3.1	3.1	3.1	3.1	2.9	3.3	3.4	3.4	3.4	3.4
Ylin eläkkeensaajadesiili:										
Ylimmän desiilin alaraja = pienin eläke euroa/kk	2 193	2 222	2 250	2 274	2 273	2 411	2 431	2 418	2 470	2 536
Keskieläke euroa/kk	3 005	3 040	3 075	3 107	3 105	3 300	3 331	3 316	3 388	3 483
Top 100 eläke euroa/kk*	16 296	16 165	16 859	16 797	16 944	18 354	18 714	19 102	19 680	21 474
Henkilöitä	118710	120819	122633	124594	127115	130212	132276	134379	136164	138575

Vuonna 2004 eläkkeensaajadesiilin eli kymmenyksen suuruus on noin 118 700 henkilöä ja vuonna 2013 desiilin kooksi tulee noin 138 600 henkilöä. Taulukon 2.1. mukaan vuonna 2004 ylimpään eläkkeensaajadesiiliin ylsi noin 2 200 euron kuukausieläkkeellä. Vuonna 2013 sinne päätyi noin 2 536 euron eläkkeellä. Ylimmän eläkkeensaajadesiilin lakisääteisen eläkkeen keskiarvo vuonna 2004 oli 3 005 euroa ja vuonna 2013 se oli 3 483 euroa. Tarkastelujaksolla

¹ Vuoden 2008 hieman poikkeavaan kehitykseen tilastoluvuissa vaikuttaa se, että kansaneläkkeisiin tuli tällöin useita muutoksia: Kansaneläkkeisiin tehtiin tasokorotus, kuntien kalleusluokitus poistui ja kaikki kansaneläkkeet maksettiin kalliimman kuntaryhmän mukaan. Kansaneläkettä ei enää alennettu laitoshoidon vuoksi. Lisäksi kokonaiseläke-käsitteeseen vaikutti se, että hoito- ja asumistukea ei enää luettu kansaneläkkeeksi.

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

keskimääräinen eläke on ylimmän eläkkeensaajadesiilin osalta noussut noin 16 prosenttia reaalisesti.

Taulukossa on esitetty myös sadan korkeimman eläkkeen keskiarvo. Keskiarvo sadasta korkeimmasta eläkkeestä oli vuonna 2004 noin 16 300 euroa kuukaudessa ja vuonna 2013 noin 21 500 euroa. Luvut sisältävät peruseläkkeen lisäksi rekisteröidyn lisäeläketurvan eläkkeen, jota esiintyy viimeisimmän tiedon mukaan 54 eläkkeessä sadasta korkeimmasta. Lisäeläketurvan osuus näissä eläkkeissä on keskimäärin 4 850 euroa kuukaudessa. Rekisteröity lisäeläkejärjestelmä on suljettu uusilta vakuutetuilta vuonna 2001 ja nykyisin vielä voimassa olevat vakuutukset lakkautetaan lain nojalla vuoden 2016 loppuun.

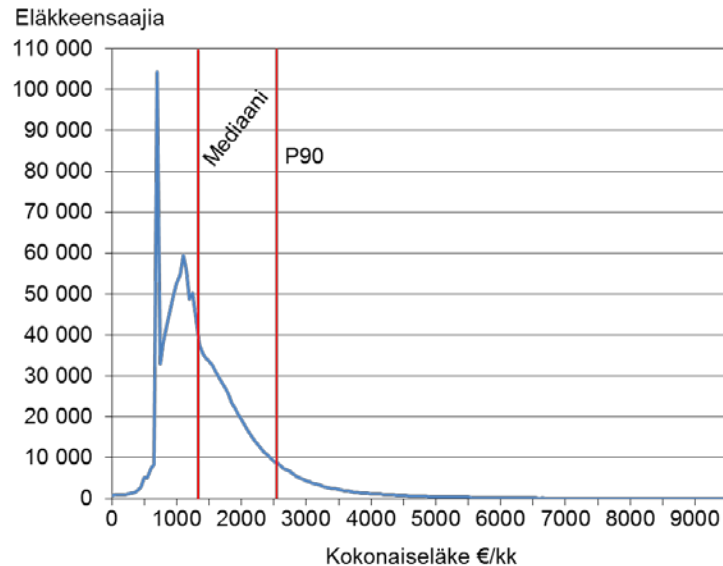
Eläketurvakeskuksen Työeläkeindikaattorit 2014 -julkaisussa kuvioissa 2.2.1a. ja 2.2.1b. on esitetty eläketulonsaajakymmenyksittäin kehitys kymmenen viime vuoden ajalta. Euroilla mitaten ylimmän tulokymmenyksen eläketasot ovat nousseet, mutta ylimmän kymmenyksen osuus eläketulosta oli vuonna 2013 silti sama kuin edellisen eläkekattoselvityksen päätevuonna 2008.

Kuviossa 2.1 on esitetty kokonaiseläkkeen jakauma vuonna 2013. Jakauma on vino eli Suomessa on paljon pienten eläkkeiden saajia. Puolet eläkkeistä jäi alle 1 400 euron. 90 prosenttia eläkkeistä jäi alle 2 536 euron. Jakaumasta voidaan havaita takuueläkkeen kohdalla yli 100 000 eläkkeensaajaa. Lisäksi toinen suurempi eläkkeensaajien keskittymä asettuu hieman mediaanieläkkeen alapuolelle. Kuvioon on merkitty mediaanieläke sekä P90-prosenttipiste eli ylimmän eläkkeensaajadesiilin alaraja, joiden perusteella em. tunnusluvut on laskettu.

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
 Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

Kuvio 2.1. Eläkkeensaajien kokonaiseläkkeen jakauma vuonna 2013.

2.2 Eläkkeelle siirtyneiden kokonaiseläkkeet

Työeläkkeelle siirtyneiden osalta ylintä desiiliä koskevat tilastoluvut löytyvät taulukosta 2.2. Työeläkkeelle siirtyneiden määrä on vaihdellut 50 000 ja 70 000 välillä ja tämän mukaisesti taulukossa näkyy kunakin vuonna ylimpään desiiliin lukeutuneiden uusien eläkkeensaajien lukumäärä. Työeläkkeelle siirtyneiden piirissä muutokset ovat jonkin verran korostuneempia kuin voimassa olevissa eläkkeissä. Tarkastelujaksolla alkaneet eläkkeet ovat olleet vähän alle 10 prosenttia suurempia kuin voimassa olevat eläkkeet. Eläkkeelle siirtyneiden ylimmässä desiilissä ero on hieman suurempi; keskimäärin 12,5 prosenttia. Toisaalta korkeimpien alkavien eläkkeiden (100 suurinta) keskiarvo ei yllä koko eläkekannan eli voimassa olevien eläkkeiden korkeimman sadan eläkkeen tasolle. Vuonna 2004 ylimpään eläkkeensaajadesiiliin alkavissa eläkkeissä lukeutui 2 321 euron eläkkeellä. Vuonna 2013 vastaava eläke oli 2 778 euroa kuukaudessa. Eläkkeelle siirtyneiden ylimmän desiilin keskieläke oli vuonna 2013 hieman yli 3 900 euroa kuukaudessa.

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

Taulukko 2.2. Eläkkeelle siirtyneiden keskieläke sekä eläke ylimmässä eläkkeensaajadesiilissä vuosina 2004–2013, vuoden 2013 rahassa.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ylin eläkkeelle siirtyneiden desiili:										
Pienin eläke euroa/kk	2 321	2 420	2 488	2 526	2 494	2 725	2 843	2 751	2 762	2 778
Keskieläke euroa/kk	3 148	3 313	3 426	3 500	3 466	3 809	3 980	3 837	3 857	3 922
Top 100 eläke euroa/kk*	8 628	8 128	10 051	9 382	9 960	11 323	11 336	11 053	10 730	12 956
Henkilöitä	5 665	6 523	6 284	6 574	7 129	7 815	6 918	7 000	6 785	7 371

Lisää tarkastelua ylimmän eläkkeensaajadesiilin ja eläkkeellesiirtyneiden ylimmän desiilin tilastoluvuista löytyy liitteestä 2.

3 Eduskuntakeskustelua eläkekatosta

Eläkekatto on eri aikoina herättänyt keskustelua eduskunnassa. Vuoden 2009 selvityksessä käytiin läpi eduskuntakeskustelua vuodesta 1970 vuoteen 2009 asti. Sen jälkeen eduskunnassa on esitetty eläkekatosta neljä kirjallista kysymystä, kaksi suullista kysymystä, yksi talousarvioaloite ja yksi toimenpideoite. Näitä kysymyksiä ja aloitteita on käsitelty myös täysistuntojen pöytäkirjoissa, minkä lisäksi eläkekatto on esiintynyt ajoittain täysistunnon keskusteluissa. Eläkekatto on vuodesta 2009 alkaen mainittu 24 kertaa täysistunnon pöytäkirjoissa. 2000-luvun alkupuoleen verrattuna eläkekattoa koskevan eduskuntakeskustelun voisi sanoa hienokseltaan lisääntyneen vuoden 2009 jälkeen. Luettelo eduskunta-asiakirjoista sekä kuvioita eläkekattoehdotusten markka- ja euromääräisistä tasoista löytyy liitteestä 3.

Eduskunta-aloitteissa esitetyt perustelut eläkekatolle ovat varsin samankaltaisia kuin aiemmassakin selvityksessä (Kautto ym. 2009) läpikäydyssä eduskuntakeskustelussa. Perusteluina esitetään se, että useissa muissa länsimaissa on käytössä eläkekatto tai eläkepalkkakatto. Lisäksi kattoa esittävien perusteluna vedotaan oikeudenmukaisuuteen: kenellekään ei tarvitsisi maksaa jonkin rajan ylittäviä eläkkeitä yhteisestä eläkejärjestelmästä. Myös esitetään, että eläkekaton avulla voitaisiin säästää eläkemenoissa ja kohdentaa näitä säästyneitä varoja paremmin pienten eläkkeiden korottamiseen. Nähdään myös, että vaikka suuria eläkkeitä ei olekaan määrällisesti paljon, kansalaisten ja erityisesti eläkeläisten oikeustaju vaatii, että näitä täytyy jotenkin rajoittaa.

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

Eläkekattokeskustelua on herättänyt esimerkiksi tiedot valtionyhtiöiden johtajien palkitsemisesta ja lisäeläkkeistä (esim. täysistuntojen pöytäkirjoissa 38/2010 ja 80/2013). Eläkekatto on tullut esiin satunnaisesti myös muita eläkelakien uudistuksia käsiteltäessä, kuten eduskunnan täysistunnon pöytäkirjassa 20/2012 eläkelaitosten vakavaraisuussäännösten uudistuksia käsiteltäessä.

Ministerit ovat vastanneet eläkekattokysymyksiin viitaten samoihin tekijöihin kuin vuoden 2009 selvityksessä läpikäydyissä aiemmissakin eduskuntakeskusteluissa. Eläketurvakeskuksen julkaistua selvityksensä syksyllä 2009 ministerit ovat vastauksissaan viitanneet myös selvitykseen. Ministerien vastauksissa nähdään, että vaikka monissa maissa eläkekatto onkin lakisääteisessä eläkejärjestelmässä käytössä, harvoissa maissa kattoa on ammatillisissa lisäeläkejärjestelmissä, joilla lakisääteisen järjestelmän katto puhkaistaan. Siten katto ei yleensä rajaa kokonaiseläketurvaa muuallakaan.

Ministerit ovat nähneet myös, että katon ylittävä eläketurva hoidettaisiin Suomessa jollain työmarkkinoilla sovittavalla lisäeläkejärjestelyllä. Nykyään Suomessa lisäeläkejärjestelyjen merkitys on pieni lakisääteisen eläkejärjestelmän kattavuuden vuoksi. Viitataan myös siihen, että Eläketurvakeskuksen selvityksen mukaan ongelmana eivät ole suuret eläkkeet vaan pienet eläkkeet, koska suuria eläkkeitä on pieniin verrattuna vähän.

Lisäksi ministerit ovat viitanneet siihen, että vaikka eläkekatto rajoittaisikin eläkemenoa pitkällä aikavälillä, maksutulo pienenisi eläkepalkkakaton vuoksi välittömästi, mikä huonontaisi eläketurvan rahoitusnäkyviä lyhyellä aikavälillä. Viime vuosien keskusteluissa on myös toistuvasti viitattu käynnissä olleisiin eläkeneuvotteluihin. Täysistunnon pöytäkirjassa 49/2014 viitataan myös siihen, että suurista eläkkeistä käydyssä keskustelussa välillä esiin tullut rekisteröity lisäeläkejärjestelmä on päätetty lakkauttaa (lait 1207–1210/2013). Lisäksi ministeri Paula Risikko viittaa Eläketurvakeskukselta pyytämäänsä eläkekattoselvityksen päivitykseen.

Muuhun keskusteluun nähden hieman poikkeava perustelu eläkkeen rajoittamiselle esitetään kansanedustaja Satu Taiveahon kirjallisessa kysymyksessä 412/2009 liittyen valtionyhtiöiden johtajien suurien eläkkeiden kohtuullistamiseen. Eläkkeen kohtuullistamisen perusteluna nähdään se, että oikeustoimilain 36 §:n mukaan tuomioistuimien voi kohtuullistaa ylisuuria rahasummia, tässä tapauksessa siis työsopimuksen perusteella karttunutta eläkettä. Ministeri Jyri Häkämies on vastannut kysymykseen, että eläkkeen kertyminen perustuu työnantajan ja vakuutusyhtiön tekemään vakuutusopimukseen eikä tätä voi jälkikäteen muuttaa kysymyksessä esitetyllä mallilla. Vastauksessa viitataan myös siihen, että johtajasopimuksissa on usein sovittu lakisääteisen eläkejärjestelmän lisäksi lisäeläkkeistä.

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

4 Kansainvälistä vertailua

Eri maiden eläkejärjestelmien rakenteet poikkeavat merkittävästi toisistaan. Suomen työeläkejärjestelmästä poiketen useissa maissa samasta ansiotoiminnasta syntyy eläkettä useammasta kuin yhdestä eläkejärjestelmästä. Suomen eläkejärjestelmän katottomuus vähentää tarvetta luoda lakisääteiselle eläkejärjestelmälle rinnakkaisia järjestelmiä.

Maissa, joissa on käytössä eläke- tai eläkepalkkakatto, on yleisesti käytössä sopimuksenvaraisia ratkaisuja, joilla sovitaan eläkkeen karttumisesta myös eläkepalkkakaton ylittävien tulojen osalta. Kokonaiseläke muodostuu näin lakisääteisestä eläkkeestä ja sitä täydentävistä työmarkkinoilla sovitusta lisäeläkejärjestelyistä. Yleistäen voinee sanoa, että mitä matalammalla tasolla eläkepalkkakatto on, sitä keskeisemmässä asemassa erilaiset katon puhkaisevat lisäeläkejärjestelmät maassa yleensä ovat. Niiden kattavuus kuitenkin vaihtelee maittain riippuen pitkälti siitä miten ne on järjestetty.

Osassa maita, kuten Norjassa, Ranskassa ja Sveitsissä, lisäeläkejärjestelmät on lailla säädetty pakollisiksi kattaen lähes kaikki palkansaajat. Tanskassa, Alankomaissa ja Ruotsissa työmarkkinoilla sovitut eläkkeet perustuvat pääsääntöisesti kollektiivisiin työmarkkinasopimuksiin ja kattavat noin 80–90 prosenttia palkansaajista. Sen sijaan esimerkiksi Yhdysvalloissa, Isossa-Britanniassa ja Kanadassa lisäeläkejärjestelmät ovat pääsääntöisesti työnantajakohtaisia ja kattavat alle puolet työntekijöistä lakisääteisen eläkejärjestelmän matalasta etuustasosta huolimatta.

Perusteluna eläkekatolle on yleisesti ollut, että suurituloiset voivat säästää omatoimisesti, jos haluavat korkeamman eläkkeen. Yksi lisäeläkejärjestelmien heikkouksista liittyy niiden kattavuuteen. Usein juuri heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevat, kuten nuoret ja pienituloiset, jäävät lakisääteisistä järjestelmää täydentävästä sopimuksenvaraisesta eläketurvasta pois.

Lisäeläkejärjestelmien kattavuus on valikoivinta maissa, joissa eläkkeistä sopiminen perustuu pääsääntöisesti vapaaehtoisuuteen. Tämä on havaittavissa esimerkiksi Britanniassa, missä lisäeläkejärjestelmien kattavuutta on vuodesta 2012 lähtien pyritty korjaamaan siten, että palkansaajien liittyminen lisäeläkejärjestelmiin on automatisoitu (ns. auto-enrolment).

Ilmiötä on kuitenkin havaittavissa myös Ruotsissa, missä yhä useammat nuoret ovat jääneet kollektiivisilla sopimuksilla järjestettyjen työmarkkinaeläkkeiden ulkopuolelle. Sveitsissä lisäeläke on säädetty lailla pakolliseksi, mutta lisäeläkkeen saamiseksi vaaditaan noin 18 000 euron vuositulot. Hallitus on antamassaan eläkeuudistusehdotuksessa alentamassa vakuuttamisen alarajaa noin 12 000 euroon. Uudistuksen on todettu lisäävän pätkätyötä ja osa-aikatyötä te-

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

kevien mahdollisuutta kartuttaa lisäeläkettä ja parantavan samalla erityisesti naisten eläketurvaa (BSV 2014).

Kattavuuteen vaikuttavat lisäksi lakisääteistä järjestelmää korkeammat vakuutamisen alaikärajat tai vastaavat työsopimuksen pituuteen sidotut karenssit. Esimerkiksi Sveitsissä alle 25-vuotiaat ovat vain työkyvyttömyys- ja perhe-eläketurvan piirissä ja vanhuuseläke alkaa karttua 25 vuoden iän saavuttamisesta alkaen. Ruotsissa alaikäraja on sopimuksesta riippuen 21–28 vuotta.

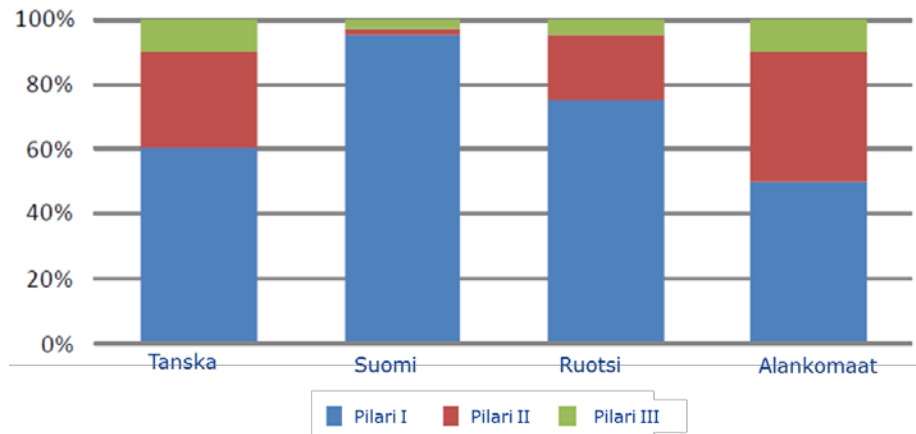
Kattavuuden lisäksi lisäeläketurvan tasoissa on sopimuskohtaisia eroja. Vaapaehdoissa työnantajakohtaisissa järjestelyissä eläkkeen karttumissäännöt eivät ole vastaavalla tavalla yhtenäisiä kuin kollektiivisiin sopimuksiin tai lakiin perustuvissa järjestelmissä. Sveitsissäkin on laista huolimatta työnantaja-kohtaisia eroja, sillä BVG-laki määrittelee tietyt vähimmäisehdot eläketurvan järjestämiseksi, mutta lopullinen eläketurvan taso on riippuvainen työnantajien ja kunkin eläkeoimijan omista säännöistä ja päätöksistä. Tosin suurin osa lisäeläkkeistä on toteutettu puitelain mukaisesti. Tanskan ja Ruotsin sopimusmaleissa keskeinen ero on siinä, että Tanskassa eläketurvan sisällön sopiminen tapahtuu liittotasolla ja Ruotsissa keskusjärjestötasolla. Tanskan malli onkin tuottanut Ruotsin mallia hajanaisemman kokonaisuuden, joka synnyttää eroja eri palkansaajaryhmien eläketurvan välille. (Vidlund ym. 2011.)

Kansainvälisissä vertailuissa on järkevää verrata maiden tosiasiallista eläketurvaa, mikä monissa maissa tarkoittaa lakisääteisen ja työmarkkinaeläkkeiden muodostamaa kokonaisuutta. Näkökulman merkitys korostuu vertailussa Suomen lakisääteiseen eläkejärjestelmään. Esimerkiksi Alankomaissa, Irlannissa ja Tanskassa ansiosidonnainen työeläketurva on kokonaan hoidettu työmarkkinaeläkejärjestelyin. Lakisääteinen turva kattaa Alankomaissa ja Tanskassa vain asumisperusteisen kansaneläkkeen ja Irlannissa on vakuutuskausiin perustuva tasaeläkejärjestelmä. Kuviossa 4.1 on esitetty eläketurvan kokonaisrakenne neljän esimerkkimaan osalta.

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
 Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

Kuvio 4.1. Lakisääteisten (pilari I), työmarkkinaeläkkeiden (pilari II) ja yksilöllisten eläkkeiden (pilari III) eläkemeno-osuudet esimerkkimaissa vuonna 2010.

Lähde: European Actuarial Consultative Group, 2013

Työmarkkinaeläkkeiden kasvava merkitys näkyy myös tarkasteltaessa eläkeläisten toimentulon muodostusta. Tanskassa lisäeläkkeiden merkitys korostuu vasta tulevana vuosikymmeninä, koska nykyiset kattavat työmarkkinaeläkejärjestelmät on perustettu melko myöhäisessä vaiheessa - vasta 1980- ja 1990-luvuilla. Ruotsissa sen sijaan lisäeläkkeiden osuus on jo nyt merkittävä ja niiden osuus on edelleen voimakkaassa kasvussa. Taulukko 4.1 osoittaa, että 1940-luvulla syntyneillä miehillä työmarkkinaeläkkeiden osuus on lähes kolmannes ja naisilla vajaa neljännes. Tulo-osuudet ovat olleet selvässä kasvussa verrattuna 1930-luvulla syntyneisiin ikävälillä 65-69 vuotta. (SOU 2011; 2012; 2013.) Monilla toimihenkilöillä, joilla tulot ylittävät ansiokaton, on osuus jo nyt yli puolet kokonaiseläketuloista (SOU 2013, 240).

Taulukko 4.1. Eläketulojen osuudet 65–69-vuotiailla vakuutetuilla kohorteittain ja sukupuolittain eriteltynä Ruotsissa.

Vuosi	Kohortit ikävälillä 65-69	Lakisääteinen eläke		Työmarkkinaeläke		Yksilöllinen eläke	
		Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset
1996	1927-31	74,4	80,6	20,3	15,6	5,3	3,8
2002	1933-37	67,9	76,2	24,2	16,4	8,0	7,4
2006	1937-41	64,0	72,1	27,7	19,0	8,1	8,9
2007	1938-42	62,2	70,3	29,4	20,3	8,4	9,4
2009	1940-44	54,5	62,0	29,6	21,6	15,9	16,4
2010	1941-45	53,3	60,7	31,2	23,0	15,5	16,3

Lähde: SOU 2011.

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

Lisäeläkkeiden määrän kasvu johtuu siitä, että yhä useamman vakuutetun tulot ylittävät lakisääteiselle eläkkeelle asetetun ansiokaton. Kaikista palkansaaajista noin viidenneksellä tulot ylittävät katon. Sektorikohtaiset ja sosioekonomiset erot ovat kuitenkin merkittäviä. Yksityisen sektorin toimihenkilöillä katon ylittävien osuus oli 43 prosenttia ja valtion virkamiehillä 24 prosenttia vuonna 2009. Yksityisen sektorin työntekijöillä ja kuntatyöntekijöillä osuudet olivat vastaavasti 5 ja 8 prosenttia. (SOU 2012; 2013.) Hallitus onkin selvityksessään todennut, että ilman työmarkkinaeläkkeitä kattoa tulisi nostaa kohtuullisen eläketurvan takaamiseksi myös korkeampituloisille palkansaaajille (SOU 2013, 242). Eläkekattoon on tehty korjausliike vuonna 2001, kun se sidottiin ansioindeksiin aiemman hintaindeksin sijaan. Tämän tarkoituksena oli rajoittaa katon ylittävien palkansaaajien määrää, joka ilman muutosta olisi kasvanut voimakkaasti.

4.1 *Katon soveltaminen eri maissa*

Eri maiden ns. ensimmäisen pilarin järjestelmien välinen vertailu osoittaa, että lakisääteisiin tai julkisiin eläkejärjestelmiin on yleisesti asetettu eläkepalkka- tai eläkekatto. Pääsääntöisesti eläkkeen suuruutta rajoittava eläkekatto on toteutettu eläkepalkkakaton avulla, jolloin eläkettä ei kerry tietyn ansiorajan ylittävältä osalta. Vakuutusperiaatteen mukaisesti eläkepalkkakaton sekä maksujen perinnässä sovellettavan ansiokaton tulisi vastata toisiaan. Muussa tapauksessa kysymys olisi verosta eikä vakuutusmaksusta. Useimmiten katon ylittävistä tuloista ei muissa maissa peritä maksuja. Lisätietoa tästä löytyy liitteestä 4. Taulukossa 4.2 on esitetty vertailutiedot lakisääteisistä eläkepalkka- ja eläkekatoista 20 esimerkkimaan osalta.

Joissakin maissa sovelletaan molempia kattoja. Esimerkiksi Ranskassa yleisen lakisääteisen eläkejärjestelmän enimmäiseläke on 50 prosenttia eläkepalkkakatoa.

Eläkekatoista on myös sovelluksia, joissa tietyn tulorajan ylittävistä tuloista eläkettä karttuu vähemmän kuin sen alittavista tuloista. Tällöin voidaan puhua taitetusta katosta. Esimerkiksi Yhdysvalloissa eläke määräytyy siten, että eläke on tulojen kasvaessa aleneva prosentti keskimääräisestä kuukausitulosta ja enimmäiseläke on vain reilun kolmanneksen korkeimmasta eläkepalkasta. Kanadassa työeläkkeen enimmäismäärä jää puolestaan alle neljännekseen eläkepalkkakatoa.

Norjassa vuoden 2011 eläkeuudistuksessa eläkepalkkakattoa madallettiin noin 40 prosenttia, mutta samalla muutettiin eläkkeen karttumissääntöjä siten, että uudistuksen jälkeen eläkettä karttuu lineaarisesti koko katon alittavista ansiotuloista. Ennen uudistusta käytössä oli ns. taitettu kattomalli: jos ansiotulot ylittivät 50 prosenttia niille määrätystä ylärajasta, otettiin ylittävistä tulon

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

osasta huomioon vain kolmannes eläkettä kartuttavana. Osana eläkeuudistusta Norjassa tuli vuonna 2006 voimaan pakollinen lisäeläke (OTP).

Portugalin työeläkelainsäädännössä määritellystä katosta luovuttiin vuonna 2002, kun eläkkeen laskennassa alettiin aiemman loppupalkkaperiaatteen sijasta huomioida koko työuran aikaiset ansiotulot (226, Rodrigues 2006). Siirtymäkautena, joka kestää vuoteen 2017 asti, katto on tosin vielä voimassa. Vanhalla tavalla laskettavan kuukausieläkkeen katto oli 5 030 euroa kuussa vuonna 2012. Eläkekatto on pysynyt euromääräisesti samana jo viisi vuotta.

Kreikassa eläkepalkkakatto ja eläkekatto ovat laskeneet vuodesta 2009. Tämä selittyy eläkejärjestelmään tehdyillä uudistuksilla sekä myös julkisen talouden tasapainottamisohjelmalla, jolla on pyritty leikkaamaan eläkkeitä.

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
 Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

Taulukko 4.2. *Lakisääteisen eli pilarin I:n mukaisen eläkejärjestelmän eläkepalkkakatto ja eläkekatto selvityksen maissa vuonna 2014.*

Maat, joissa ei ole käytössä eläkekattoa		
Alankomaat		
Irlanti		
Portugali		
Suomi		
Tanska		
Viro		
Maat, joissa on käytössä eläke- tai eläkepalkkakatto		
	Eläkepalkkakatto euroa/kk	Eläkekatto euroa/kk
Belgia	4 400	2 720 (perhekunta) 2 180 (yksinasuva)
Britannia	4 190	-
Espanja	3 600	2 970
Italia	8 340	-
Itävalta	4 530	3 620
Kreikka	5 550	2 770
Luxemburg	9 610	7 960
Ranska	3 130	1 570
	ARRCO: 9 390	-
	AGIRC: 25 030	-
Ruotsi	4 180	-
Saksa	5 950 (vanhat osavaltiot)	-
	5 000 (uudet osavaltiot)	-
Norja	6 420 / 10 700 (OTP)	-
Sveitsi	- (AHV) / 5 800 (BVG)	1 940 (AHV)
USA	7 390	2 624
Kanada	3 090	734

Lähde: Maakohtaiset tiedot kunkin maan sosiaaliviranomaisilta ja eläkelaitoksilta.

Taulukon merkkien selitykset:

-: ei kattoa

Lyhenteet: AHV = Sveitsin lakisääteinen eläkejärjestelmä, BVG = Sveitsin lisäeläkejärjestelmä, OTP = Norjan lisäeläkejärjestelmä

4.2 Eläkepalkkakatto suhteessa keskipalkkaan

Eläkepalkkakaton taso suhteessa keskipalkkaan vaihtelee paljon, kuten myös aikaisemmassa selvityksessä havaittiin. OECD julkaisee säännöllisesti jäsenmaidensa eläkejärjestelmiä koskevia kuvauksia ja arvioita. Pensions at a Glance (2013a) on näistä perusteellisin raportti. Tuorein raportti on ilmestynyt vuonna 2013. Yhtenä piirteenä OECD on myös tarkastellut eläkekaton ole-

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

massaoloa eri maissa. Taulukossa 4.3 on OECD:n tietoihin perustuen esitetty eläkepalkkakaton suhdetta keskimääräisiin ansioihin. Useimmissa maissa lakisääteisestä työeläkejärjestelmästä karttuvaa eläkettä rajoittava eläkepalkkakatto on noin yksin-kaksinkertainen maan keskipalkkaan verrattuna. OECD:n (2013a) 20 maan lakisääteisissä eläkejärjestelmissä eläkekatto on keskimäärin 191 prosenttia keskiansiosta. Kreikassa, Luxemburgissa, Italiassa ja Yhdysvalloissa suhde on korkeampi. Toisaalta Yhdysvalloissa laskennallinen enimmäiseläke jää matalaksi korkeahkosta eläkepalkkakatosta huolimatta.

Toinen OECD:n havainto on se, että yksityisissä tai ammatillisissa eläkejärjestelmissä katot ovat harvinaisia, niitä on vain muutamassa maassa. Mikäli kattoja on, ovat ne oleellisesti korkeampia kuin lakisääteisissä eläkejärjestelmissä. Esimerkiksi Ranskan palkansaajien lisäeläkejärjestelmässä (ARRCO) katto on noin kolminkertainen keskipalkkaan verrattuna, mutta toimihenkilöiden ja esimiesasemassa olevien lisäeläkejärjestelmässä (AGIRC) katto on noin kahdeksankertainen. Sveitsissä pakollisen lisäeläkkeen (BVG) on katettava vähintään 5 800 euron (7 020 CHF) kuukausitulot, joka vastaa maan keskipalkkaa. Ansiotulojen yläraja on kymmenkertainen eli 696 200 euroa vuodessa (842 400 CHF) vuonna 2014.

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
 Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

Taulukko 4.3. Eläkepalkkakatot selvityksen maiden lakisääteisissä eläkejärjestelmissä ja lisäeläkejärjestelmissä vuonna 2012, prosenttia keskipalkasta.

	Lakisääteinen eläke	Lisäeläke
Alankomaat	-	-
Belgia	111 %	-
Britannia	115 %	-
Espanja	153 %	-
Irlanti	-	-
Italia	332 %	-
Itävalta	145 %	-
Kreikka	331 %	-
Luxemburg	216 %	-
Portugali	-	-
Ranska	100 %	297 %/792 %
Ruotsi	114 %	-
Saksa	150 %	-
Suomi	-	-
Tanska	-	-
Viro	-	-
Kanada	107 %	-
Norja	113 %	191%
Sveitsi	96 %	960%
Yhdysvallat	264 %	-

Lähteet: OECD, Pensions at a Glance, 2013; OECD, Taxing wages, 2013; SSA, Social Security Programs Throughout the World: Europe, 2012. Norjan, Sveitsin ja Luxemburgin tietoja on täydennetty kansallisilla tiedoilla.

Eläkekaton käytön kansainvälisestä vertailusta on lisätietoa liitteessä 4.

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

5 Yhteenveto

Tässä muistiossa tarkasteltiin eläkekaton arvioinnin kannalta keskeisiä seikkoja ja erityisesti Eläketurvakeskuksen vuonna 2009 tekemän selvityksen (Kautto ym. 2009) jälkeen tapahtunutta kehitystä. Tarkasteluissa havaittiin, että selkeitä muutoksia ei ole tapahtunut.

Tutkittujen eläkepalkkakattovaihtoehtojen eläkettä kartuttavia palkkoja rajoittavan vaikutuksen havaittiin olevan varsin samankaltainen kuin vuonna 2009 tehdyissä tarkasteluissa sekä yksityisen sektorin palkansaajien TyEL:n että nyt tutkittujen kaikkien eläkelakien mukaan vakuutettujen ansioiden osalta. Siten myös arvioidut vaikutukset eläkemenojen ja -maksujen lyhyen ja pitkän aikavälin kehitykseen olisivat aiemmin havaitun kaltaisia.

Eläkepalkkakaton säätäminen merkitsisi välitöntä maksutulon pienenemistä ja siten maksutason nousupainetta. Maksun nostamispaineen vaikutukset kohdistuisivat sille joukolle, joka jäisi eläkepalkkakaton alapuolelle. Maksun nousupaine saattaisi johtaa uusiin keskusteluihin eläkejärjestelmän muista ratkaisuisista, varsinkin kun työeläkeuudistuksessa vuodelle 2017 on sovittu etuus- ja rahoitusmuutoksista kokonaisuutena, jonka seurauksena maksutasossa ei olisi nousupainetta vuoden 2016 jälkeen.

Muistiota varten päivitettiin tilastollinen selvitys ylimmästä eläkkeensaajadesiilistä. Kehitys ylimmässä eläkkeensaajadesiilissä on jatkunut vakaana ja samankaltaisena kuin Eläketurvakeskuksen vuonna 2009 julkaisemassa selvityksessä havaittiin. Ylimmän desiilin keskieläke oli vuonna 2013 aiempaa vastaten melko lähellä palkansaajien keskiansiota (6 prosenttia suurempi). Ylimmän eläkkeensaajadesiilin tulo-osuus eläketulosta on pysynyt samana. Kaikkein korkeimpien (100 korkeinta) eläkkeiden keskiarvo on noussut viime vuosina.

Muistiota varten käytiin läpi eläkekattoa koskevaa eduskuntakeskustelua vuodesta 2009 eteenpäin. Eläkekattoa puoltavat ja vastustavat argumentit ovat käydyssä keskustelussa olleet pääosin hyvin samanlaisia kuin Eläketurvakeskuksen vuonna 2009 tekemässä selvityksessä havaittiin. Eläkekaton käyttöönottoa perustellaan usein muiden maiden esimerkeillä tai vetoamalla oikeudenmukaisuuskäsityksiin. Nykyisen ratkaisun säilyttämistä perustellaan kokonaisu-eläketurvan järjestämisen eroilla ja järjestelyn käyttöönoton huomattavilla kustannuseurauksilla.

Kansainvälistä vertailua varten tutkittiin eläkekaton tai eläkepalkkakaton käyttöä 20 maassa. Mukana olleista 20 maasta on 14 maassa lakisääteisen eli pilari I:n eläkkeissä käytössä jonkinlainen eläkekatto tai eläkepalkkakatto. Yleisimmin se on toteutettu eläkepalkkakattona. Useimmiten vakuutusperiaatteen mukaisesti eläkepalkkakaton ylittävistä ansioista ei peritä myöskään vakuutus-

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

maksuja. Katto on näissä maissa yksi tapa ohjata tai määrittää yksityisen ja julkisen eläkejärjestelmän välistä työnjakoa. Siten katon ylittävät ansiot on useimmiten vakuutettu työmarkkinoilla sovituin eläkejärjestelyin, joissa harvoin on ehdotonta eläkekattoa. Maksujen verovähenteisyyden asettamalla rajoilla tosin vaikutetaan lisäeläkkeiden kattavuuteen. Korkeaksi katsottuja eläkkeitä maksetaan siten kaikissa maissa, mutta erona on se, minkä järjestelmän kautta nämä eläkkeet maksetaan.

Kaikki rahatulot huomioivan eurooppalaisen tulonjakotilaston vertailu osoittaa, että Suomessa yli 65-vuotiaiden tulonjako on kansainvälisesti verrattuna keskitasoa. Järjestelmät, joissa lakisääteiselle eläkkeelle on määrätty melko matala katto, eivät näytä johtavan tasaisimpaan tulonjakoon. Tulonjaon taustalla on eläkejärjestelmiä voimakkaammin ansio- ja muiden tulojen jakautuminen sekä tulojen verotus.

Kokonaisuudessaan tarkastelujen tulokset ovat pitkälti samankaltaiset kuin aiemmassakin selvityksessä havaittiin. Korkeiden eläkkeiden yleisyys riippuu käytetyistä määrittämisistä, ja vastaavasti eläkepalkkakattoa voi ajatella hyvinkin erisuuruisena, kuten kansainväliset esimerkit osoittavat. Eläkkeiden rahoituksen näkökulmasta eläkepalkkakaton toteuttaminen merkitsisi Suomen oloissa sitä, että osasta maksutuloa luovuttaisiin samalla kun eläkemenossa ei tapahtuisi mainittavia muutoksia. Järjestelyn seurauksena eläkepalkkakaton alle jäävien maksutasoa olisi nostettava, jotta eläkesitoumuksista pidettäisiin kiinni. Rahoituksellinen tasapaino palautuisi vasta kymmenien vuosien kuluttua.

Lähteet

BSV, Bundesamt für Sozialversicherungen 2014. Altersvorsorge 2020: Bundesrat verabschiedet Botschaft. 19.11.2014.

<http://www.bsv.admin.ch/aktuell/medien/00120/index.html?lang=de&msgid=55276>

European Actuarial Consultative Group (2013). Report on key issues from the review of national tracking services.

<http://www.actuary.eu/documents/Report%20national%20Tracking%20Services%20Sw-Fi-DK-NL%20Final.pdf> Haettu 6.10.2014

Kautto Mikko, Joentakanen Kullervo, Klaavo Tapio, Lampi Jukka, Lassila Aino, Poutiainen Eeva, Salonen Janne & Uusitalo Hannu (2009). Eläkekattoa koskeva selvitys. Eläketurvakeskuksen katsauksia 2009:14. Helsinki.

OECD (2013a). Pensions at a glance. OECD and G20 indicators. OECD. Pariisi.

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

OECD (2013b). Taxing wages 2011-2012. Special Feature: Average personal income tax rate and tax wedge progression in OECD countries. OECD. Pariisi.

Rodrigues, Pedro G. (2006). Pension Reform in Portugal: A Dynamic General Equilibrium Analysis. <https://10envolver.files.wordpress.com/2012/05/pedro-rodrigues-phd-thesis-final-dec-21-2006.pdf>

Haettu 16.10.2014.

SOU, Statens offentliga utredningar. 2011:05. Tjänstepensioner och utträde från arbetslivet. Pensionsåldersutredningen.

<http://www.sou.gov.se/content/1/c6/21/38/65/e91c9bea.pdf>

SOU, Statens offentliga utredningar. 2012:28. Längre liv, längre arbetsliv. Förutsättningar och hinder för äldre att arbeta längre.

<http://regeringen.se/sb/d/15773/a/190990>

SOU, Statens offentliga utredningar. 2013:25. Åtgärder för ett längre arbetsliv.

<http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/214148>;

Pdf: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/21/41/48/22f09020.pdf>

SSA (2013). Social Security Programs Throughout the World: Europe, 2012.

<http://www.ssa.gov/policy/docs/progdesc/ssptw/2012-2013/europe/ssptw12europe.pdf>

Haettu 9.10.2014.

Tilasto Suomen eläkkeensaajista 2013 (2014). Suomen virallinen tilasto: Sosiaaliturva 2014. Helsinki.

Työeläkeindikaattorit 2014 (2014). Eläketurvakeskuksen katsauksia 2014:4. Helsinki.

Vidlund M., Ramberg H, Mielonen A. ja Lappalainen E. 2011. Eläketurvan rakenne ja työmarkkinaeläkkeiden merkitys eri maissa. Eläketurvakeskus.

http://www.etk.fi/fi/gateway/PTARGS_0_2712_459_440_3034_43/http%3B/on-

[tent.etk.fi%3B7087/publishedcontent/publish/etkfi/fi/julkaisut/katsaukset_ja_selvitykset/selvitykset/elaketurvan_rakenne_ja_tyomarkkinaelakkeiden_merkitys_eri_maissa_7.pdf](http://www.etk.fi/fi/gateway/PTARGS_0_2712_459_440_3034_43/http%3B/on-tent.etk.fi%3B7087/publishedcontent/publish/etkfi/fi/julkaisut/katsaukset_ja_selvitykset/selvitykset/elaketurvan_rakenne_ja_tyomarkkinaelakkeiden_merkitys_eri_maissa_7.pdf)

[set/selvitykset/elaketurvan_rakenne_ja_tyomarkkinaelakkeiden_merkitys_eri_maissa_7.pdf](http://www.etk.fi/fi/gateway/PTARGS_0_2712_459_440_3034_43/http%3B/on-tent.etk.fi%3B7087/publishedcontent/publish/etkfi/fi/julkaisut/katsaukset_ja_selvitykset/selvitykset/elaketurvan_rakenne_ja_tyomarkkinaelakkeiden_merkitys_eri_maissa_7.pdf)

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

Liitteet

Liite 1: Taulukoita mahdollisen eläkepalkkakaton rajaamien ansioiden osuuksista ja henkilöistä

Taulukoiden tiedot on haettu ansaintarekisteristä vastaavalla tavalla kuin vuoden 2009 selvityksessä (Kautto ym. 2009). Tiedoissa on esitetty erikseen TyEL-ansiot ja kaikki työansiot (sisältää sekä palkansaajien ansiot että YEL- ja MYEL-työtulot). Taulukon euromääristä puuttuvat palkat, jotka on maksettu ilman työsuhdetta. Joissakin tilanteissa palkka tai palkkio maksetaan eri vuonna kuin työ on tehty. Tämän vuoksi tässä esitetyt euromäärät on todellisia hieman pienempiä. Taulukoiden rekisterihaut on toteuttanut Jari Kannisto.

Esimerkkikattovaihtoehdot ovat vastaavat kuin vuoden 2009 selvityksessä. Ne lasketaan kuukausiansion perusteella muuntamalla kuukausiansio vuositasolle kertomalla 12:lla:

- Kaksinkertainen keskipalkka: laskettu hakuja tehtäessä viimeisimmän saatavissa olleen Tilastokeskuksen ilmoittaman keskipalkan eli vuoden 2012 keskipalkan perustella ja korotettu tämä palkkakertoimella vuoteen 2013: $2 \times 3\,206 \text{ euroa/kk} \times 1,327/1,291 = 6\,591 \text{ euroa/kk}$. Vuositasolla tämä on 79 090 euroa/vuosi. Kaksinkertainen keskipalkka on valittu tarkasteluun siksi, että kansainvälisesti eläkekatto yleensä asettuu suunnilleen yksin- tai kaksinkertaisen keskipalkan kohdalle
- Keskipalkka jaettuna 60 prosentilla: $3\,206 \text{ euroa/kk} / 60 \% \times 1,327/1,291 = 5\,492 \text{ euroa/kk}$. Vuositasolla tämä on 65 908 euroa/vuosi. Keskipalkan jakaminen 60 prosentilla on valittu esimerkkilaskelmien toiseksi kattovaihtoehdoksi siksi, että 60 prosenttia vastaa perinteistä eläkkeen tavoitekarttumaa. Tämä esimerkkikattovaihtoehto kuvaa siten keskipalkan suuruista eläkekarttumaa.

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
 Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

Taulukko 1.

Kaikki lait

Katto 6 591 €, katon rajaamat, osuus

Ikä	Henkilöt			Palkkasumma		
	Kaikki	Miehet	Naiset	Kaikki	Miehet	Naiset
18	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
19	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
20	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
21	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
22	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
23	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
24	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
25	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
26	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
27	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
28	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
29	1 %	1 %	0 %	0 %	1 %	0 %
30	1 %	1 %	0 %	0 %	1 %	0 %
31	1 %	1 %	0 %	1 %	1 %	0 %
32	1 %	2 %	0 %	1 %	1 %	0 %
33	1 %	2 %	1 %	1 %	1 %	0 %
34	2 %	3 %	1 %	1 %	2 %	1 %
35	2 %	3 %	1 %	2 %	2 %	0 %
36	3 %	4 %	1 %	2 %	2 %	1 %
37	3 %	5 %	1 %	2 %	3 %	1 %
38	3 %	5 %	2 %	3 %	4 %	1 %
39	4 %	6 %	2 %	3 %	5 %	1 %
40	4 %	6 %	2 %	3 %	5 %	1 %
41	4 %	7 %	2 %	4 %	5 %	2 %
42	5 %	7 %	2 %	4 %	6 %	2 %
43	5 %	7 %	2 %	4 %	6 %	2 %
44	5 %	7 %	2 %	5 %	7 %	2 %
45	5 %	7 %	2 %	4 %	6 %	2 %
46	5 %	7 %	2 %	5 %	7 %	2 %
47	5 %	7 %	3 %	5 %	7 %	2 %
48	5 %	7 %	2 %	5 %	7 %	2 %
49	5 %	7 %	3 %	4 %	6 %	2 %
50	5 %	7 %	2 %	5 %	7 %	2 %
51	5 %	7 %	2 %	5 %	7 %	2 %
52	5 %	7 %	3 %	5 %	7 %	2 %
53	5 %	7 %	2 %	4 %	6 %	2 %
54	4 %	6 %	2 %	4 %	6 %	2 %
55	4 %	7 %	2 %	4 %	7 %	2 %
56	4 %	6 %	2 %	4 %	7 %	2 %
57	4 %	6 %	2 %	4 %	6 %	2 %
58	4 %	6 %	2 %	4 %	6 %	2 %
59	4 %	6 %	2 %	4 %	6 %	2 %
60	4 %	6 %	2 %	4 %	6 %	2 %
61	3 %	5 %	2 %	4 %	6 %	1 %
62	3 %	5 %	1 %	4 %	6 %	1 %
63	3 %	4 %	1 %	4 %	6 %	1 %
64	3 %	4 %	1 %	3 %	5 %	2 %
65	2 %	4 %	1 %	4 %	6 %	2 %
66	2 %	4 %	1 %	5 %	7 %	2 %
67	2 %	3 %	1 %	5 %	5 %	3 %
68	1 %	2 %	0 %	5 %	7 %	0 %
Yhteensä	3 %	4 %	1 %	3 %	4 %	1 %

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
 Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

Taulukko 2.

Kaikki lait

Katto 5 492 €, katon rajaamat, osuus

Ikä	Henkilöt			Palkkasumma		
	Kaikki	Miehet	Naiset	Kaikki	Miehet	Naiset
18	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
19	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
20	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
21	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
22	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
23	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
24	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
25	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
26	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
27	1 %	1 %	1 %	0 %	0 %	0 %
28	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	0 %
29	1 %	2 %	1 %	1 %	1 %	1 %
30	2 %	2 %	1 %	1 %	1 %	1 %
31	2 %	3 %	1 %	1 %	2 %	1 %
32	3 %	4 %	1 %	1 %	2 %	1 %
33	3 %	5 %	1 %	2 %	3 %	1 %
34	4 %	6 %	2 %	3 %	4 %	1 %
35	5 %	7 %	2 %	3 %	4 %	1 %
36	5 %	8 %	2 %	3 %	5 %	1 %
37	6 %	9 %	3 %	4 %	6 %	2 %
38	7 %	10 %	3 %	5 %	7 %	2 %
39	7 %	11 %	4 %	5 %	7 %	3 %
40	8 %	11 %	4 %	6 %	8 %	2 %
41	8 %	12 %	4 %	6 %	8 %	3 %
42	8 %	12 %	4 %	6 %	9 %	3 %
43	8 %	12 %	5 %	6 %	9 %	3 %
44	9 %	12 %	4 %	7 %	10 %	3 %
45	8 %	12 %	5 %	7 %	9 %	4 %
46	8 %	12 %	5 %	7 %	10 %	4 %
47	8 %	12 %	5 %	7 %	10 %	4 %
48	8 %	12 %	5 %	7 %	10 %	3 %
49	8 %	12 %	5 %	7 %	9 %	4 %
50	8 %	12 %	5 %	7 %	10 %	3 %
51	8 %	12 %	5 %	7 %	10 %	4 %
52	8 %	12 %	5 %	7 %	10 %	4 %
53	8 %	12 %	4 %	7 %	10 %	4 %
54	8 %	11 %	4 %	6 %	9 %	3 %
55	7 %	11 %	4 %	7 %	10 %	3 %
56	7 %	11 %	4 %	7 %	10 %	3 %
57	7 %	11 %	4 %	6 %	9 %	3 %
58	7 %	10 %	4 %	6 %	9 %	3 %
59	7 %	11 %	4 %	6 %	9 %	3 %
60	7 %	10 %	3 %	6 %	9 %	3 %
61	6 %	9 %	3 %	6 %	9 %	2 %
62	6 %	9 %	3 %	6 %	9 %	2 %
63	5 %	8 %	3 %	6 %	8 %	2 %
64	5 %	7 %	2 %	6 %	8 %	3 %
65	4 %	6 %	2 %	6 %	9 %	3 %
66	4 %	5 %	2 %	7 %	11 %	3 %
67	3 %	4 %	2 %	7 %	8 %	5 %
68	2 %	3 %	1 %	7 %	10 %	3 %
Yhteensä	5 %	7 %	3 %	5 %	7 %	2 %

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
 Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

Taulukko 3.

TyEL

Katto 6 591 €, katon rajaamat, osuus

Ikä	Henkilöt			Palkkasumma		
	Kaikki	Miehet	Naiset	Kaikki	Miehet	Naiset
18	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
19	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
20	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
21	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
22	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
23	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
24	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
25	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
26	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
27	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
28	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
29	0 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %
30	1 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %
31	1 %	1 %	0 %	1 %	1 %	0 %
32	1 %	2 %	0 %	1 %	1 %	0 %
33	1 %	2 %	1 %	1 %	1 %	0 %
34	2 %	3 %	1 %	2 %	2 %	1 %
35	2 %	4 %	1 %	2 %	2 %	1 %
36	3 %	4 %	1 %	2 %	3 %	1 %
37	4 %	5 %	1 %	3 %	4 %	1 %
38	4 %	6 %	2 %	3 %	4 %	1 %
39	5 %	7 %	2 %	4 %	5 %	2 %
40	5 %	7 %	2 %	4 %	5 %	2 %
41	6 %	8 %	2 %	5 %	6 %	2 %
42	6 %	8 %	3 %	5 %	7 %	2 %
43	6 %	8 %	3 %	5 %	6 %	3 %
44	6 %	8 %	3 %	6 %	8 %	3 %
45	6 %	8 %	3 %	6 %	7 %	3 %
46	6 %	8 %	3 %	6 %	8 %	3 %
47	6 %	8 %	3 %	6 %	8 %	3 %
48	6 %	8 %	3 %	6 %	8 %	3 %
49	6 %	8 %	3 %	6 %	8 %	3 %
50	6 %	8 %	3 %	6 %	8 %	3 %
51	6 %	8 %	3 %	6 %	8 %	3 %
52	6 %	8 %	3 %	7 %	8 %	3 %
53	6 %	8 %	3 %	6 %	8 %	3 %
54	5 %	7 %	2 %	6 %	7 %	3 %
55	5 %	7 %	2 %	6 %	8 %	3 %
56	5 %	7 %	2 %	6 %	8 %	2 %
57	5 %	7 %	2 %	6 %	8 %	2 %
58	5 %	7 %	2 %	5 %	7 %	2 %
59	5 %	7 %	2 %	5 %	7 %	2 %
60	4 %	6 %	2 %	5 %	7 %	2 %
61	4 %	6 %	2 %	5 %	7 %	2 %
62	4 %	5 %	1 %	5 %	6 %	1 %
63	3 %	4 %	1 %	4 %	6 %	1 %
64	3 %	4 %	1 %	4 %	6 %	1 %
65	2 %	3 %	1 %	4 %	5 %	1 %
66	2 %	2 %	1 %	4 %	6 %	1 %
67	1 %	1 %	1 %	3 %	3 %	2 %
68	1 %	1 %	0 %	6 %	9 %	0 %
Yhteensä	3 %	4 %	1 %	4 %	5 %	2 %

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
 Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

Taulukko 4.

TyEL

Katto 5 492 €, katon rajaamat, osuus

Ikä	Henkilöt			Palkkasumma		
	Kaikki	Miehet	Naiset	Kaikki	Miehet	Naiset
18	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
19	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
20	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
21	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
22	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
23	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
24	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
25	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
26	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
27	0 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %
28	1 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %
29	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	0 %
30	1 %	2 %	1 %	1 %	1 %	0 %
31	2 %	3 %	1 %	1 %	2 %	1 %
32	3 %	4 %	1 %	2 %	2 %	1 %
33	3 %	5 %	1 %	2 %	3 %	1 %
34	5 %	7 %	2 %	3 %	4 %	1 %
35	6 %	8 %	2 %	3 %	4 %	1 %
36	6 %	9 %	3 %	4 %	5 %	2 %
37	7 %	10 %	3 %	5 %	6 %	2 %
38	8 %	11 %	4 %	6 %	7 %	3 %
39	9 %	13 %	4 %	7 %	8 %	3 %
40	9 %	13 %	5 %	7 %	8 %	3 %
41	10 %	14 %	5 %	8 %	9 %	4 %
42	10 %	14 %	5 %	8 %	10 %	4 %
43	10 %	14 %	5 %	8 %	10 %	5 %
44	10 %	14 %	5 %	9 %	11 %	5 %
45	10 %	14 %	6 %	8 %	10 %	5 %
46	10 %	14 %	6 %	9 %	11 %	5 %
47	10 %	14 %	6 %	9 %	11 %	5 %
48	10 %	14 %	6 %	9 %	11 %	5 %
49	10 %	14 %	6 %	9 %	11 %	5 %
50	10 %	14 %	6 %	9 %	12 %	5 %
51	10 %	13 %	5 %	9 %	11 %	5 %
52	10 %	13 %	6 %	9 %	12 %	5 %
53	10 %	13 %	5 %	9 %	11 %	5 %
54	9 %	12 %	5 %	8 %	10 %	4 %
55	9 %	12 %	4 %	9 %	11 %	4 %
56	9 %	12 %	4 %	9 %	11 %	4 %
57	8 %	11 %	4 %	8 %	10 %	4 %
58	8 %	11 %	4 %	8 %	10 %	4 %
59	8 %	11 %	4 %	8 %	10 %	3 %
60	8 %	11 %	3 %	7 %	10 %	3 %
61	7 %	10 %	3 %	7 %	10 %	3 %
62	6 %	9 %	2 %	7 %	9 %	2 %
63	5 %	8 %	2 %	6 %	8 %	2 %
64	5 %	7 %	2 %	6 %	8 %	2 %
65	4 %	5 %	1 %	6 %	8 %	2 %
66	3 %	4 %	1 %	6 %	8 %	2 %
67	2 %	2 %	1 %	4 %	5 %	3 %
68	1 %	2 %	0 %	8 %	10 %	2 %
Yhteensä	5 %	8 %	3 %	6 %	7 %	3 %

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
 Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

Taulukko 5. *Katon rajaamien henkilöiden ja ansiosummien jakautuminen miehiin ja naisiin: kaikki lait. Alle 27-vuotiaiden luvut on jätetty taulukosta pois havaintojen vähyiden vuoksi.*

Kaikki lait					Kaikki lait				
Katto 6 591 €, katon rajaamat, osuus, miehet/naiset					Katto 5 492 €, katon rajaamat, osuus, miehet/naiset				
Ikä	Henkilöt		Palkkasumma		Ikä	Henkilöt		Palkkasumma	
	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset		Miehet	Naiset	Miehet	Naiset
18	18
19	19
20	20
21	21
22	22
23	23
24	24
25	25
26	26
27	60 %	40 %	68 %	32 %	27	64 %	36 %	64 %	36 %
28	66 %	34 %	74 %	26 %	28	65 %	35 %	69 %	31 %
29	68 %	32 %	76 %	24 %	29	67 %	33 %	71 %	29 %
30	70 %	30 %	73 %	27 %	30	68 %	32 %	71 %	29 %
31	76 %	24 %	82 %	18 %	31	76 %	24 %	78 %	22 %
32	78 %	22 %	82 %	18 %	32	77 %	23 %	79 %	21 %
33	80 %	20 %	83 %	17 %	33	78 %	22 %	81 %	19 %
34	81 %	19 %	86 %	14 %	34	79 %	21 %	83 %	17 %
35	83 %	17 %	87 %	13 %	35	82 %	18 %	85 %	15 %
36	83 %	17 %	84 %	16 %	36	81 %	19 %	83 %	17 %
37	82 %	18 %	87 %	13 %	37	80 %	20 %	84 %	16 %
38	79 %	21 %	85 %	15 %	38	78 %	22 %	83 %	17 %
39	78 %	22 %	82 %	18 %	39	77 %	23 %	80 %	20 %
40	78 %	22 %	84 %	16 %	40	77 %	23 %	82 %	18 %
41	78 %	22 %	81 %	19 %	41	76 %	24 %	80 %	20 %
42	77 %	23 %	82 %	18 %	42	76 %	24 %	80 %	20 %
43	74 %	26 %	79 %	21 %	43	73 %	27 %	77 %	23 %
44	76 %	24 %	81 %	19 %	44	74 %	26 %	79 %	21 %
45	74 %	26 %	78 %	22 %	45	73 %	27 %	76 %	24 %
46	75 %	25 %	80 %	20 %	46	73 %	27 %	78 %	22 %
47	72 %	28 %	79 %	21 %	47	71 %	29 %	77 %	23 %
48	74 %	26 %	80 %	20 %	48	72 %	28 %	78 %	22 %
49	72 %	28 %	77 %	23 %	49	71 %	29 %	75 %	25 %
50	74 %	26 %	80 %	20 %	50	72 %	28 %	78 %	22 %
51	73 %	27 %	78 %	22 %	51	72 %	28 %	76 %	24 %
52	72 %	28 %	79 %	21 %	52	71 %	29 %	77 %	23 %
53	72 %	28 %	78 %	22 %	53	71 %	29 %	76 %	24 %
54	72 %	28 %	78 %	22 %	54	71 %	29 %	76 %	24 %
55	74 %	26 %	81 %	19 %	55	73 %	27 %	78 %	22 %
56	73 %	27 %	82 %	18 %	56	71 %	29 %	78 %	22 %
57	73 %	27 %	81 %	19 %	57	72 %	28 %	78 %	22 %
58	74 %	26 %	81 %	19 %	58	71 %	29 %	78 %	22 %
59	76 %	24 %	82 %	18 %	59	73 %	27 %	79 %	21 %
60	74 %	26 %	81 %	19 %	60	72 %	28 %	78 %	22 %
61	75 %	25 %	83 %	17 %	61	73 %	27 %	80 %	20 %
62	77 %	23 %	83 %	17 %	62	75 %	25 %	80 %	20 %
63	77 %	23 %	82 %	18 %	63	74 %	26 %	80 %	20 %
64	74 %	26 %	80 %	20 %	64	73 %	27 %	77 %	23 %
65	79 %	21 %	81 %	19 %	65	77 %	23 %	80 %	20 %
66	82 %	18 %	86 %	14 %	66	77 %	23 %	84 %	16 %
67	73 %	27 %	69 %	31 %	67	72 %	28 %	70 %	30 %
68	100 %	0 %	100 %	0 %	68	79 %	21 %	85 %	15 %
Yhteensä	75 %	25 %	81 %	19 %	Yhteensä	74 %	26 %	78 %	22 %

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
 Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

Taulukko 6. *Katon rajaamien henkilöiden ja ansiosummien jakautuminen miehiin ja naisiin: TyEL. Alle 27-vuotiaiden luvut on jätetty taulukosta pois havaintojen vähyyden vuoksi.*

TyEL					TyEL				
Katto 6 591 €, katon rajaamat, osuus, miehet/naiset					Katto 5 492 €, katon rajaamat, osuus, miehet/naiset				
Ikä	Henkilöt		Palkkasumma		Ikä	Henkilöt		Palkkasumma	
	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset		Miehet	Naiset	Miehet	Naiset
18	18
19	19
20	20
21	21
22	22
23	23
24	24
25	25
26	26
27	74 %	26 %	78 %	22 %	27	78 %	22 %	76 %	24 %
28	84 %	16 %	81 %	19 %	28	80 %	20 %	81 %	19 %
29	76 %	24 %	81 %	19 %	29	77 %	23 %	79 %	21 %
30	81 %	19 %	82 %	18 %	30	79 %	21 %	82 %	18 %
31	84 %	16 %	86 %	14 %	31	84 %	16 %	84 %	16 %
32	84 %	16 %	86 %	14 %	32	82 %	18 %	84 %	16 %
33	85 %	15 %	87 %	13 %	33	84 %	16 %	85 %	15 %
34	86 %	14 %	89 %	11 %	34	84 %	16 %	87 %	13 %
35	88 %	12 %	91 %	9 %	35	85 %	15 %	89 %	11 %
36	85 %	15 %	86 %	14 %	36	83 %	17 %	85 %	15 %
37	85 %	15 %	90 %	10 %	37	84 %	16 %	88 %	12 %
38	83 %	17 %	88 %	12 %	38	81 %	19 %	85 %	15 %
39	82 %	18 %	86 %	14 %	39	80 %	20 %	84 %	16 %
40	82 %	18 %	86 %	14 %	40	80 %	20 %	84 %	16 %
41	83 %	17 %	84 %	16 %	41	80 %	20 %	83 %	17 %
42	81 %	19 %	85 %	15 %	42	80 %	20 %	83 %	17 %
43	79 %	21 %	82 %	18 %	43	78 %	22 %	81 %	19 %
44	81 %	19 %	84 %	16 %	44	79 %	21 %	83 %	17 %
45	78 %	22 %	81 %	19 %	45	77 %	23 %	80 %	20 %
46	79 %	21 %	83 %	17 %	46	77 %	23 %	81 %	19 %
47	76 %	24 %	82 %	18 %	47	76 %	24 %	80 %	20 %
48	78 %	22 %	84 %	16 %	48	77 %	23 %	82 %	18 %
49	77 %	23 %	81 %	19 %	49	76 %	24 %	79 %	21 %
50	79 %	21 %	84 %	16 %	50	77 %	23 %	82 %	18 %
51	79 %	21 %	82 %	18 %	51	77 %	23 %	81 %	19 %
52	78 %	22 %	83 %	17 %	52	77 %	23 %	81 %	19 %
53	80 %	20 %	84 %	16 %	53	78 %	22 %	82 %	18 %
54	81 %	19 %	83 %	17 %	54	79 %	21 %	82 %	18 %
55	81 %	19 %	86 %	14 %	55	80 %	20 %	84 %	16 %
56	81 %	19 %	87 %	13 %	56	79 %	21 %	85 %	15 %
57	81 %	19 %	87 %	13 %	57	80 %	20 %	85 %	15 %
58	81 %	19 %	86 %	14 %	58	79 %	21 %	84 %	16 %
59	83 %	17 %	87 %	13 %	59	81 %	19 %	86 %	14 %
60	83 %	17 %	87 %	13 %	60	81 %	19 %	85 %	15 %
61	83 %	17 %	89 %	11 %	61	81 %	19 %	87 %	13 %
62	86 %	14 %	89 %	11 %	62	84 %	16 %	88 %	12 %
63	85 %	15 %	89 %	11 %	63	82 %	18 %	88 %	12 %
64	86 %	14 %	89 %	11 %	64	85 %	15 %	88 %	12 %
65	87 %	13 %	91 %	9 %	65	86 %	14 %	90 %	10 %
66	87 %	13 %	90 %	10 %	66	84 %	16 %	89 %	11 %
67	80 %	20 %	75 %	25 %	67	78 %	22 %	77 %	23 %
68	100 %	0 %	100 %	0 %	68	89 %	11 %	93 %	7 %
Yhteensä	81 %	19 %	85 %	15 %	Yhteensä	79 %	21 %	83 %	17 %

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

Liite 2: Taulukoita ylimmästä eläkkeensaajadesiilistä

Tässä liitteessä on tarkempia taulukoita muistion luvussa 2 käsitellyistä ylimmästä eläkkeensaajadesiilistä eli kymmenyksestä ja eläkkeelle siirtyneiden ylimmästä desiilistä.

Tämän liitteen ja luvun 2 taulukoissa eläkkeen määränä käytetään eläkkeensaajan kokonaiseläkettä. Kokonaiseläke sisältää henkilön oman työ-, kansan- ja SOLITA-eläkkeen osuudet sekä leskeneläkkeen osuuden. Kokonaistyöeläke sisältää henkilön omaan työuraan perustuvan työeläkkeen yksityiseltä ja julkiselta sektorilta sekä peruseläketurvan että rekisteröidyn lisäeläketurvan osalta. Kansaneläkkeen osuuteen sisältyvät myös Kelan maksamat rintamalisät, lapsikorotukset ja takuueläkkeet. Takuueläke turvaa Suomessa asuvalle henkilölle tietyn suuruisen vähimmäiseläkkeen. SOLITA-eläkkeet sisältävät sotilasvamman-, liikennevakuutus- ja tapaturmavakuutuslakien mukaiset eläkkeet. Taulukossa 1 ylin eläkkeensaajadesiili on eroteltu edelleen prosenttipisteisiin. Prosenttipiste eli sadannesosa on saatu jakamalla ylimmän desiilin eläkkeensaajat kymmeneen yhtä suureen ryhmään. Erikseen tarkastellaan vielä sataa suurinta työeläkettä.

Vuonna 2004 ylimpään eläkkeensaajaprosenttiin kuului noin 11 870 henkilöä ja vuonna 2013 noin 13 860 henkilöä. Taulukosta nähdään, että ylimmän kymmenyksen sisällä keskiarvon kasvu on varsin tasaista ylimpään prosenttipisteeseen asti. Ylin prosentti eroaa muista. Ilmiö on samanlainen kuin koko väestön tulojakaumassa.

Sadan suurimman omaeläkkeensaajan joukkoon kuulumisen edellytyksenä oli vuonna 2004 noin 12 850 euron kuukausieläke. Vuonna 2013 tähän ryhmään kuului hieman alle 15 550 euron kuukausieläkkeellä.

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
 Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

Taulukko 1. Eläkkeet ylimmissä eläkkeensaajaprosenttipisteissä ja osuudet koko eläketulosta vuosina 2004 ja 2013, vuoden 2013 rahassa.

	2004			2013		
	Keskiarvo €/kk	Pienin €/kk	Osuus eläketulosta %	Keskiarvo €/kk	Pienin €/kk	Osuus eläketulosta %
90–91 %	2 228	2 193	1,7	2 576	2 536	1,7
91–92 %	2 305	2 264	1,7	2 661	2 616	1,7
92–93 %	2 393	2 347	1,8	2 758	2 708	1,8
93–94 %	2 495	2 441	1,9	2 871	2 811	1,9
94–95 %	2 614	2 552	1,9	3 010	2 936	1,9
95–96 %	2 758	2 681	2,0	3 184	3 089	2,1
96–97 %	2 948	2 844	2,2	3 417	3 289	2,2
97–98 %	3 222	3 064	2,4	3 752	3 561	2,4
98–99 %	3 694	3 411	2,7	4 322	3 979	2,8
99–100 %	5 394	4 082	4,0	6 282	4 769	4,1
100 suurinta	16 296	12 851	0,1	21 473	15 541	0,1

Vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeet suurissa lakisääteisissä eläkkeissä

Taulukosta 2 nähdään tarkastelujakson 2004–2013 alku- ja päätevuosilta, millaisia ovat ylimpään kymmenykseen sijoittuvat vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeet. Suurista eläkkeistä yli 90 prosenttia oli vanhuuseläkkeitä vuonna 2013, kun vuonna 2004 vanhuuseläkkeitä oli noin 80 prosenttia. Työkyvyttömyyseläkkeiden osuus on pudonnut liki 13 prosentista noin 4,5 prosenttiin.

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
 Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

Taulukko 2. Eläkkeet ylimmissä desiilissä eläkelajin** mukaan vuosina 2004 ja 2013, vuoden 2013 rahassa.

	2004	2013
Vanhuuseläke		
Pienin, €/kk	2 193	2 536
Keskieläke, €/kk	2 739	3 199
Top 100, €/kk*	15 850	21 461
Henkilöitä	94 529	127 094
Työkyvyttömyyseläke		
Pienin, €/kk	2 193	2 536
Keskieläke, €/kk	2 613	2 954
Top 100, €/kk*	14 546	16 624
Henkilöitä	15 197	6 416
Työttömyyseläke		
Pienin, €/kk	2 193	-
Keskieläke, €/kk	2 609	-
Top 100, €/kk*	-	-
Henkilöitä	3 758	-

* Keskiarvo sadasta korkeimmasta eläkkeestä

** Vanhuuseläke = varsinainen vanhuuseläke ja varhennettu vanhuuseläke
 Työkyvyttömyyseläke = Täysi työkyvyttömyyseläke/kuntoutustuki, osatyökyvyttömyyseläke, osakuntoutustuki ja yksilöllinen varhaiseläke

Suuret lakisääteiset eläkkeet yksityisiltä ja julkisilta aloilta

Yli 70 prosenttia ylipään eläkkeensaajadesiiliin lukeutuvista oli vuonna 2013 kartuttanut eläkettään yksityisillä aloilla. Näistä hieman yli puolet on jossain vaiheessa työskennellyt myös julkisilla aloilla.

Pelkästään julkisten alojen eläkettä saavien osuus oli vuonna 2004 noin 40 prosenttia. Vuonna 2013 vastaava osuus oli alle 30 prosenttia.

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

Taulukko 3. Eläke maksavan eläkelaitoksen mukaan ylimmässä eläkkeensaajadesiilissä. Voimassa olevat eläkkeet.

Sektori	2004	2013
	%	%
Vain yksityinen työeläke	33,1	36,0
Vain julkinen työeläke	40,6	26,7
Vain yksityinen ja julkinen työeläke	25,4	36,9
Kelan eläke ja työeläke	0,9	0,4

Naisten ja miesten osuudet ylimmässä eläkkeensaajadesiilissä

Sukupuolijako on ylimmässä eläkkeensaajadesiilissä säilynyt hyvin vakaana. Taulukossa 4 on miesten ja naisten osuudet tarkastelujakson alku- ja päätevuosilta. Naisten osuus korkeimpia eläkkeitä saavien joukossa on noin 30 %.

Taulukko 4. Ylin eläkkeensaajadesiili sukupuolen mukaan vuosina 2004 ja 2013.

	2004	2013
	%	%
Miehet	68	70
Naiset	32	30

Muita näkökohtia

Rekisteritietojen perusteella voidaan tutkia myös missä päin Suomea suurimpien eläkkeiden saajat asuvat. Ylimmän eläkkeensaajadesiilin eläkeläisiä asuu erityisesti Uudellamaalla, mutta myös Pirkanmaalla ja Varsinais-Suomessa.

Ylimpään eläkkeensaajadesiiliin lukeutuville maksetaan lakisääteisiä eläkkeitä myös ulkomailta. Nämä eläkkeet eivät ole mukana esitetyissä luvuissa. Näissä taulukoissa käytetty kokonaiseläkkeen määritelmä vastaa Tilasto Suomen eläkkeensaajista -kirjan määritelmää. Ulkomailla asuvien eläkkeitä ei ole otettu mukaan, koska näiden eläkkeensaajien kokonaiseläke on verraten pieni Suomessa asuvien kokonaiseläkkeeseen verrattuna, ja näin määriteltynä tilastot ovat myös paremmin vertailukelpoisia muun sosiaaliturvan tilastoihin. Ylimmässä eläkkeensaajadesiilissä eläkkeitä saa ulkomailta noin 2–3 prosenttia henkilöistä. Ylimmässä prosentissa ulkomailta eläkkeitä saavien osuus on suurin muihin prosenttipisteisiin verrattuna.

Suuret alkavat lakisääteiset eläkkeet

Prosenttipisteiden mukaan tarkasteltaessa vuosien 2004 ja 2013 alkaneiden eläkkeiden osalta tilanne näyttää samankaltaiselta kuin mitä taulukossa 1 esitettiin. Myös alkavissa eläkkeissä painopiste on eläkkeensaajadesiilin alapäässä ja

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
 Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

prosenttipisteiden väliset erot kasvavat tasaisesti aivan ylimpiä lukuun ottamatta. Ylin prosentti erottuu myös alkavissa eläkkeissä muista (Taulukko 5).

Taulukko 5. Eläkkeelle siirtyneiden eläkkeet ylimmissä eläkkeensaajaprosenteissa vuosina 2004 ja 2013, vuoden 2013 rahassa.

	2004		2013	
	Keskiarvo €/kk	Pienin €/kk	Keskiarvo €/kk	Pienin €/kk
90–91 %	2 354	2 321	2 823	2 778
91–92 %	2 430	2 388	2 927	2 874
92–93 %	2 520	2 474	3 045	2 983
93–94 %	2 615	2 563	3 188	3 113
94–95 %	2 733	2 668	3 361	3 268
95–96 %	2 892	2 807	3 578	3 458
96–97 %	3 099	2 984	3 863	3 710
97–98 %	3 387	3 221	4 246	4 026
98–99 %	3 868	3 577	4 896	4 497
99–100 %	5 579	4 236	7 289	5 397
100 suurinta	8 628	6 365	12 956	8 651

Suuret alkavat vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeet

Eläkelajin mukaan tarkastelu ei tuo mitään erityistä uutta esille voimassa oleviin eläkkeisiin perustuviin lukuihin verrattuna. Muutos vuodesta 2004 vuoteen 2013 on jonkin verran suurempi kuin voimassa olevien eläkkeiden osalta. Eläkelajien väliset erot ovat olleet hyvin vakaat.

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
 Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

Taulukko 6. Eläkkeet eläkkeelle siirtyneiden ylimmässä desilissä eläkelajin** mukaan vuosina 2004 ja 2013, vuoden 2013 rahassa.

	2004	2013
Vanhuuseläke		
Pienin, €kk	2 321	2 778
Keskieläke, €kk	3 223	3 787
Top 100, €kk*	9 850	12 516
Henkilöitä	3 774	6 861
Työkyvyttömyyseläke		
Pienin, €kk	2 321	2 778
Keskieläke, €kk	2 758	3 372
Top 100, €kk*	8 521	14 396
Henkilöitä	1 175	436
Työttömyyseläke		
Pienin, €kk	2 321	-
Keskieläke, €kk	2 769	-
Top 100, €kk*	8 140	-
Henkilöitä	605	-

* Keskiarvo sadasta korkeimmasta eläkkeestä

** Vanhuuseläke = varsinainen vanhuuseläke ja varhennettu vanhuuseläke
 Työkyvyttömyyseläke = Täysi työkyvyttömyyseläke/- kuntoutustuki, osatyökyvyttömyyseläke, osakuntoutustuki ja yksilöllinen varhaiseläke

Alkavat yksityisten ja julkisten alojen lakisääteiset eläkkeet ylimmässä desilissä

Yli 85 prosenttia eläkkeelle siirtyneiden ylimpään desiliin kuuluvista oli vuonna 2013 kartuttanut eläkettään yksityisillä aloilla. Näistä hieman yli 60 prosenttia on jossain vaiheessa työskennellyt myös julkisilla aloilla.

Pelkästään julkisten alojen eläkettä saavien osuus oli vuonna 2004 noin 40 prosenttia. Vuonna 2013 vastaava osuus oli alle 15 prosenttia.

Taulukko 7. Eläke maksavan eläkelaitoksen mukaan eläkkeelle siirtyneiden ylimmässä desilissä.

Sektori	2004	2013
	%	%
Vain yksityinen työeläke	36,4	35,3
Vain julkinen työeläke	40,8	13,8
Vain yksityinen ja julkinen työeläke	22,8	50,8
Kelan eläke ja työeläke	0,0	0,1

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

Naisten ja miesten osuudet ylimmässä eläkkeelle siirtyneiden desiilissä

Eläkekantaan eli voimassaoleviin eläkkeisiin perustuvista luvuista huomattiin, että vuonna 2013 naisten osuus korkeimmissa omaeläkkeissä oli 30 prosenttia (Taulukko 4). Taulukon 8 perusteella eläkkeelle siirtyneiden osalta naisten osuus suuria eläkkeitä saavissa on jonkin verran matalampi, vuonna 2013 osuus oli 27 prosenttia.

Taulukko 8. Eläkkeelle siirtyneiden ylin desiilissä sukupuolen mukaan vuosina 2004 ja 2013

	2004	2013
	%	%
Miehet	71	73
Naiset	29	27

Muita näkökohtia

Vuonna 2013 eläkkeelle siirtyneiden tilanne ulkomailta maksettujen lakisääteisten eläkkeiden osalta on hyvin samankaltainen kuin tarkastelujaksolla yleensä ja myös eläkekantaan verrattuna. Myös alueellinen tarkastelu on samankaltainen niin voimassa olevan eläkekannan kuin eläkkeelle siirtyneidenkin osalta. Suurien alkavien eläkkeiden saajia on erityisesti Uudellamaalla.

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

Liite 3: Taulukko, kuvioita ja luettelo eduskuntakeskustelusta

Alle on koottu taulukot eduskunnassa käydystä eläkekattokeskustelusta. Taulukot vuoteen 2008 ovat vastaavat kuin vuoden 2009 selvityksessä (Kautto ym. 2009) ja vuodesta 2009 eteenpäin haku on tehty eduskunnan internet-sivuilta eri asiakirjoista hakusanalla eläkekät*. Asiakirjat on taulukoitu selkeyden vuoksi hieman eri tavalla kuin edellisessä selvityksessä, mutta taulukoiden sisältö on kuitenkin sama.

Taulukko 1. Vuosien 1970–1989 asiakirjat.

Lakialoite	1975, 1976, 1979, 1982, 1986, 1989
Toivomusaloite	1970, 1975 (4 kpl), 1977, 1982, 1983
Kirjallinen kysymys	1977, 1979, 1986
Suullinen kysymys	1971 (3 kpl), 1976 (2 kpl), 1977 (2 kpl), 1978, 1979, 1982
Raha-asia-aloite	1976

Ei toimenpidealoitteita, talousarvioaloitteita eikä kysymyksiä Valtioneuvostolle.

Taulukko 2. Vuosien 1990–2014 asiakirjat.

Lakialoite	1992
Toimenpidealoite	2012
Talousarvioaloite	2013
Toivomusaloite	1995 (2 kpl), 1997, 1998, 1999 (2 kpl)
Kirjallinen kysymys	1991, 1992, 1994, 1997, 1999, 2009 (2 kpl), 2010, 2013
Suullinen kysymys	1996, 2009 (2 kpl), 2014
STvM Vastalause	2002
Täysistunnon pöytäkirja	2000, 2001, 2002, 2009 (7 kpl), 2010 (3 kpl), 2011 (2 kpl), 2012 (3 kpl), 2013 (4 kpl), 2014 (2 kpl)

Ei raha-asia-aloitteita eikä kysymyksiä Valtioneuvostolle.

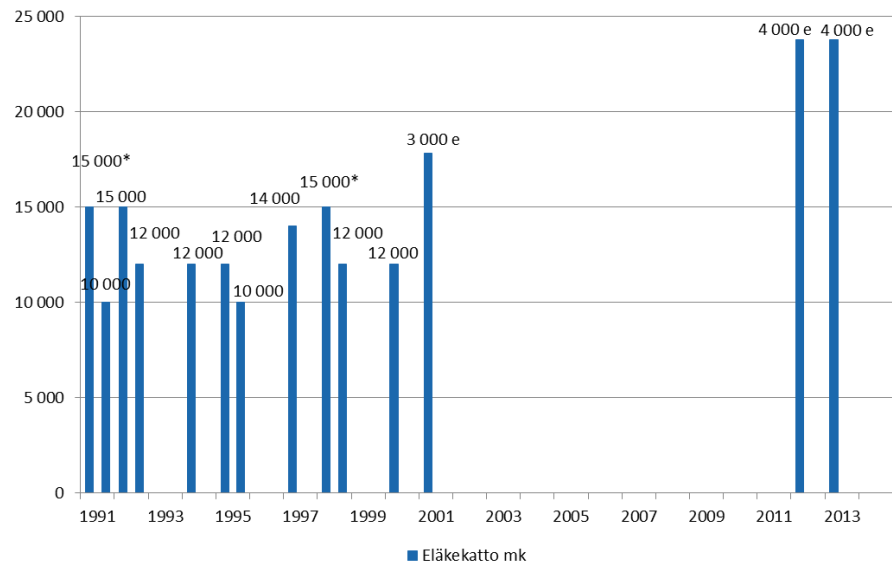
Yhteensä 28 mainintaa eläkekätosta vuosina 1970–1989 ja 47 mainintaa 1990–2014 eli kaikkiaan 75 mainintaa vuosina 1970–2014. Täysistunnon pöytäkirjat ovat haettavissa eduskunnan verkkosivuilta vuodesta 1999 alkaen, joten niitä ei ole tilastoitu tässä ennen kyseistä vuotta. Siten mainintojen yhteenlasketut lukumäärät eivät ole vertailukelpoisia ennen vuotta 1999 ja sen jälkeen.

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

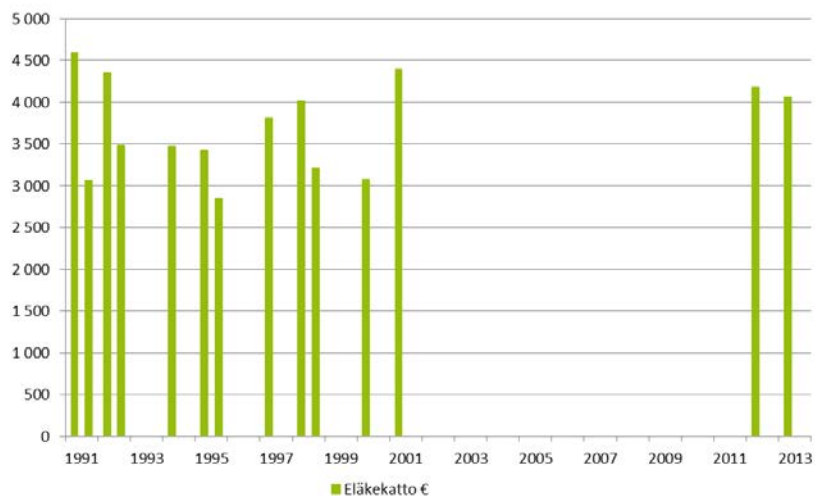
Vuonna 2009 tehdyn selvityksen jälkeen on ehdotettu kaksi kertaa eläkekatolle euromääräistä tasoa: toimenpideohjelmissa 43/2012 vp ja talousarvioaloitteissa 532/2013 vp. Molemmissa ehdotus oli 4 000 euroa.

Kuvio 1. Eläkekattoehdotukset kunkin kyseisen vuoden tasossa eli ilman indeksitarkistusta. Kuvion luvut ovat ennen vuotta 2001 markkoissa, ja sen jälkeiset ehdotukset on vertailun vuoksi muunneltu kuvioon markkamääräisiksi.

*) Kirjallisessa kysymyksessä KK 173/1991 ehdotettiin eläkekatoksi joko 15 000 mk tai 10 000 mk. Vuonna 1998 15 000 markan eläkekattoa ehdotettiin kaksi kertaa.

Kuvio 2. Eläkekattoehdotukset euroissa. Ehdotukset on indeksitarkistettu vuoteen 2014, ensin TEL-puoliväli-indeksillä vuoteen 2004 asti ja siitä eteenpäin palkkakertoimella.

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

Luettelo valtiopäiväasiakirjoista, jotka on käyty läpi tätä muistiota varten:

SKT 56/2014 vp Suullinen kyselytunti: Eläkekaton käyttöönotto (Rauhala, Leena /kd)

PTK 85/2014 vp Täysistunnon pöytäkirja (keskustelu)

PTK 49/2014 vp Täysistunto ja suullinen kyselytunti (keskustelu)

TAA 532/2013 vp Talousarvioaloite: Määrärahan osoittaminen selvitystyöhön eläkekaton saamiseksi Suomeen (Tuupainen, Kauko /ps ym.)

KK 696/2013 vp Kirjallinen kysymys: Eläkekatto (Viitamies, Pauliina /sd)

PTK 136/2013 vp Täysistunnon pöytäkirja (keskustelu)

PTK 105/2013 vp Täysistunto ja suullinen kyselytunti

PTK 80/2013 vp Täysistunnon pöytäkirja (keskustelu)

PTK 45/2013 vp Täysistunto ja suullinen kyselytunti

TPA 43/2012 vp Toimenpideoite: Minimi- ja maksimieläkkeiden tason määrittelyminen sekä oikeudenmukaisen eläkkeiden indeksijärjestelmän laatiminen (Kettunen, Pentti /ps ym.)

PTK 134/2012 vp Täysistunto ja suullinen kyselytunti

PTK 98/2012 vp Täysistunnon pöytäkirja (keskustelu)

PTK 20/2012 vp Täysistunto ja suullinen kyselytunti

PTK 90/2011 vp Täysistunnon pöytäkirja (keskustelu)

PTK 82/2011 vp Täysistunto ja suullinen kyselytunti

KK 1396/2010 vp Kirjallinen kysymys: Eläkekattojärjestelmän käyttöönotto (Ruohonen-Lerner, Pirkko /ps)

PTK 43/2010 vp Täysistunnon pöytäkirja (keskustelu)

PTK 38/2010 vp Täysistunto ja suullinen kyselytunti

PTK 13/2010 vp Täysistunnon pöytäkirja (keskustelu)

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

KK 1068/2009 vp Kirjallinen kysymys: Eläkekaton asettaminen (Hemmilä, Pertti /kok)

KK 412/2009 vp Kirjallinen kysymys: Valtionyhtiöiden ylimitoitettujen eläke-
etujen kohtuullistaminen (Taiveaho Satu /sd)

SKT 180/2009 vp Suullinen kyselytunti: Eläkekatto (Virtanen, Erkki /vas)

PTK 127/2009 vp Täysistunnon pöytäkirja (keskustelu)

PTK 120/2009 vp Täysistunnon pöytäkirja (keskustelu)

PTK 113/2009 vp Täysistunto ja suullinen kyselytunti

PTK 80/2009 vp Täysistunnon pöytäkirja (keskustelu)

PTK 72/2009 vp Täysistunnon pöytäkirja (keskustelu)

PTK 61/2009 vp Täysistunnon pöytäkirja (keskustelu)

PTK 39/2009 vp Täysistunto ja suullinen kyselytunti

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
 Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

Liite 4: Lisätietoa eläkekaton käytön kansainvälisestä vertailusta

Ammatillisissa lisäeläkejärjestelmissä katot ovat harvinaisia. Niitä voivat kuitenkin rajoittaa verolainsäädännön asettamat erimuotoiset rajoitteet eläkemaksujen verovähennysoikeudelle. Esimerkiksi Alankomaissa tulee vuoden 2015 alusta voimaan lainmuutos, joka asettaa työmarkkinaeläkejärjestelmille maksun verovähennykseen oikeuttavalle ansiolle 100 000 euron katon. Se vastaa maan keskipalkkaa kolmikertaisena². Lisäksi verolainsäädännön mukaan maksettava eläke ei saa ylittää viimeisten vuosien ansiotasoa. Ruotsissa eläkemaksun verovähenteisyys on pääsääntöisesti rajattu 35 prosenttiin palkasta ja enintään noin 48 000 euroon. Lisäksi on mahdollista maksaa kertasuoritus, johon tätä rajaa ei sovelleta. Tällöin eläkkeen kokonaismäärä ei kuitenkaan saa ylittää ansiotasoon suhteutettuja rajoja. Taulukossa 1 on esitetty ammatillisille lisäeläkejärjestelyille verotuksessa määritellyjä ylärajoja muutamissa esimerkkimaisissa. Veroetus voi ansiokaton lisäksi olla määritelty suhteessa enimmäismaksun tai -etuuden määrään.

Taulukko 1. Verovähennykseen oikeuttavien lisäeläkejärjestelyjen vuosikatot vuonna 2014.

	Eläkekatto	Ansiokatto	Maksukatto
Alankomaat Kanada ³	- Vuosikarttuma: 2 700* CAD (1 870 €) (DB)	100 000 €(v. 2015) -	- 24 700 CAD (17 200 €) (DC)
Iso-Britannia ⁴ Irlanti ⁵	- -	- 115 000 €	50 000 £ (62 800 €) 17 300 – 46 000 €(verotuki nousee iän myötä)
Ruotsi Yhdysvallat	- 210 000 USD (DB) (165 800 €)	- 260 000 (USD) (DC) (205 300 €)	444 000 SEK (n. 48 000 €) -

* Vuosikarttuma: 1/9 maksukattorajasta. Käytännössä tämä vastaa noin 100 000 euron ansiokattoa.

Lähteet: Kansalliset veroviranomaiset; keskipurssi Euroopan keskuspankki

² Staatsblad 2014. Wet van 2 juni 2014 tot wijziging van de Wet verlaging maximumopbouw- en premiepercentages pensioen en maximering pensioengevend inkomen en het Belastingplan 2014.
http://www.eerstekamer.nl/behandeling/20140611/publicatie_wet_novelle_wet/document3/f=/vjkib2qh7tzd.pdf

³ <http://en.planiguide.ca/tax-planning-guide/section-9-retirement-assistance-programs/employer-pension-plans/#individual-pension-plan>

⁴ <https://www.gov.uk/tax-on-your-private-pension/annual-allowance>

⁵ http://www.citizensinformation.ie/en/money_and_tax/personal_finance/pensions/occupational_pensions.html

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

Vakuutusmaksun periminen

Vakuutusperiaatteen mukaisesti eläkepalkkakaton sekä maksujen perinnässä sovellettavan ansiokaton tulisi vastata toisiaan. Muussa tapauksessa kysymys olisi verosta eikä vakuutusmaksusta. Yleisesti voidaan todeta, että eläkekatoilla ja perittävillä vakuutusmaksuilla on kytkentä: tavallisesti kattojärjestely koskee sekä maksettavia maksuja että etuuksia. Enemmistö kattoa soveltavista maista ei edellytä suurituloisia maksamaan eläkemaksuja katon ylittävistä ansioista.

Tarkasteltavista maista Belgiassa ja Sveitsin peruseläkejärjestelmässä työnantaja- ja työntekijämaksut peritään katosta huolimatta koko palkasta. Ruotsissa työnantaja maksaa eläkemaksut koko palkasta ja kattoa sovelletaan vain palkansajiin. Ruotsissa ansiokaton ylittävistä palkan osasta perittävä työnantajamaksu siirretään kuitenkin valtion varoihin eikä se näin kartuta vanhuuseläkejärjestelmän rahoittamiseen varattua puskurirahastoa. Britanniassa, Irlannissa ja Norjassa varsinaista eläkemaksua ei ole määritelty, vaan kaikki etuudet katetaan yleisellä sosiaalivakuutusmaksulla, jota peritään koko palkasta.

Ranskassa eläkepalkkakaton ylittävältä osalta peritään, pienen vanhuus- ja perhe-eläkemaksun lisäksi, yleistä sosiaalivakuutusmaksua, jolla rahoitetaan myös vanhuuseläkkeitä. Sosiaalivakuutusmaksua peritään sekä työnantajalta että palkansaajalta. Lisäksi työkyvyttömyyseläkkeet rahoitetaan sairausvakuutusmaksulla, joka peritään koko palkasta, vaikka työkyvyttömyyseläkkeen määrää rajoittaa lakisääteinen eläkekatto.

Katottomista maista Alankomaissa kansaneläkejärjestelmä rahoitetaan pääasiassa palkansaajamaksuin, ja maksun perimisessä sovelletaan ansiokattoa, jonka suuruus on noin 2 780 €kk vuonna 2014. Työkyvyttömyyseläke rahoitetaan työnantajamaksuin, ja eläkepalkkakaton suuruus on noin 4 280 €kk.

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

***Taulukko 2.** Eläkepalkkakattoon soveltavat maat, joissa katon ylittävältä osalta peritään vakuutusmaksua.*

	Työnantajan maksu peritään:	Palkansaajan maksu peritään:
Belgia	Koko ansiosta	Koko ansiosta
Norja	Koko ansiosta	Koko ansiosta
Ruotsi	Koko ansiosta	Eläkepalkkakattoon asti
Iso-Britannia	Koko ansiosta	Eläkepalkkakattoon asti täysimääräisenä, jonka jälkeen 2 %.
Sveitsi		
- Yleinen eläkejärjestelmä	Koko ansiosta	Koko ansiosta
- Pakollinen lisäeläke (BVG)	Eläkepalkkakattoon asti	Eläkepalkkakattoon asti
Ranska		
- Vanhuus- ja perhe-eläke	Eläkepalkkakaton (n. 3 150 €) ylittävältä osalta peritään 0,25 %	Eläkepalkkakaton (n. 3 150 €) ylittävältä osalta peritään 2 %
- Työkyvyttömyyseläke	Koko ansiosta (osa sairausvakuutusmaksua)	Koko ansiosta (osa sairausvakuutusmaksua)
- Pakollinen lisäeläke (Agirc)	Eläkepalkkakattoon (n. 25 000 €) asti	Eläkepalkkakattoon (n. 25 000 €) asti

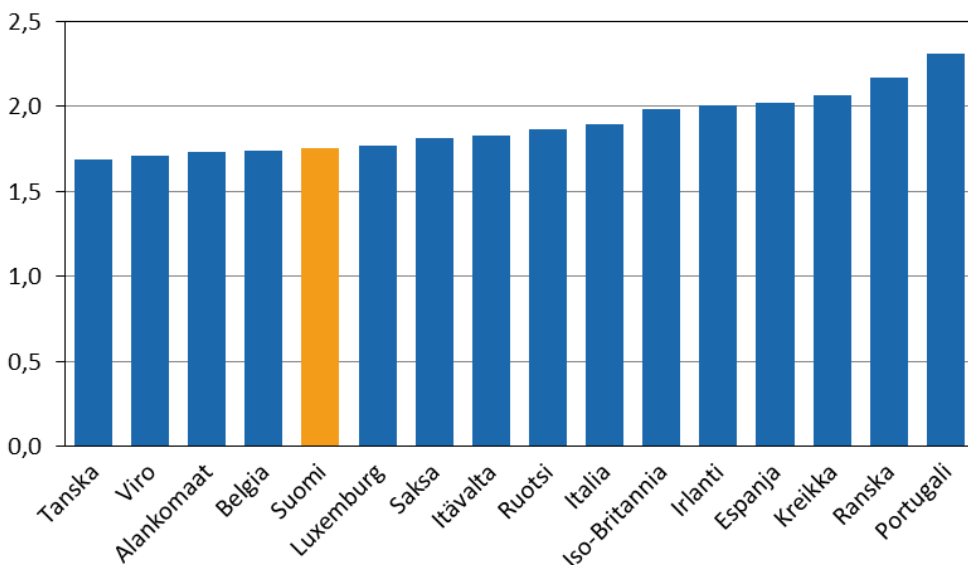
SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
 Väänänen, Jukka Lampi

18.12.2014

Liite 5: Eläkeikäisten välinen tulonjako Suomessa ja vertailumaissa

Liitteessä esitetyt luvut on laskettu vuoden 2011 EU-SILC-aineistosta, joten luvut ovat vuodelta 2010. EU-SILC (European Union Statistics on Income and Living Conditions) on EU:n tulo- ja elinoloja käsittelevä tilasto, jota ylläpitää Eurostat. Suomea koskevat tiedot on toimittanut Tilastokeskus. Ostovoimakorjatut luvut ovat euroissa. Taulukoiden luvut perustuvat osittain Eläketurvakeskuksen omiin laskelmiin. Taulukon 1 Suomea koskeva tilastoluku eroaa hieman tämän muistion luvun 2 Taulukon 2.1 Suomen tilastoluvusta, koska tämän liitteen tilastoluvut koskevat henkilön kaikkea käytettävissä olevaa rahatuloa ja luvussa 2 tutkitaan henkilön kokonaiseläkkeitä.

Taulukko 1. Ylimmän desiilin alaraja (P90) suhteessa saman ikäryhmän käytettävissä olevien rahatulojen mediaaniin (P50). Eläkeikäinen väestö (65+)

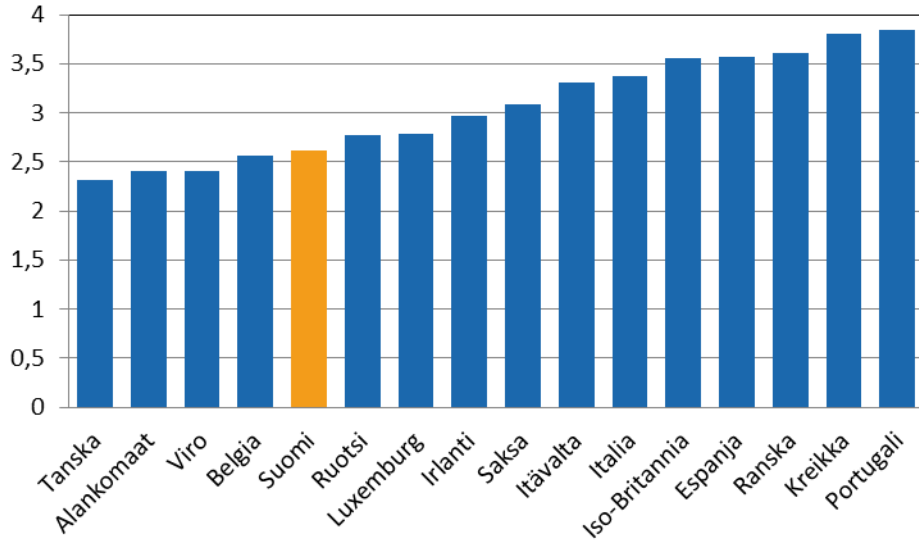

	Suhdeluku
Tanska	1,68
Viro	1,71
Alankomaat	1,73
Belgia	1,74
Suomi	1,75
Luxemburg	1,77
Saksa	1,82
Itävalta	1,83
Ruotsi	1,87
Italia	1,90
Iso-Britannia	1,98
Irlanti	2,01
Espanja	2,02
Kreikka	2,06
Ranska	2,17
Portugali	2,31

SU/Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko
 Väänänen, Jukka Lampi

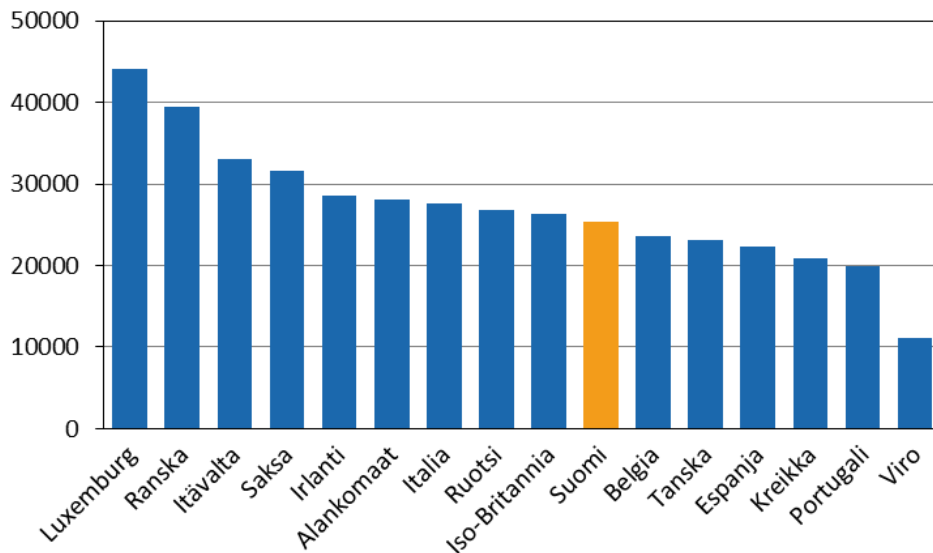
18.12.2014

Taulukko 2. Ylimmän desiilin alaraja (P90) suhteessa alimman desiilin ylärajaan (P10) vertailumaissa. Eläkeikäinen väestö (65+)

	Suhdeluku
Tanska	2,31
Alankomaat	2,41
Viro	2,41
Belgia	2,57
Suomi	2,61
Ruotsi	2,77
Luxemburg	2,78
Irlanti	2,97
Saksa	3,08
Itävalta	3,31
Italia	3,37
Iso-Britannia	3,56
Espanja	3,57
Ranska	3,61
Kreikka	3,80
Portugali	3,84

Taulukko 3. Ylimmän desiilin alarajan (P90) ostovoima vertailumaissa. Eläkeikäinen väestö (65+)

	Ostovoima €
Luxemburg	44 021,23
Ranska	39 518,84
Itävalta	33 074,27
Saksa	31 637,13
Irlanti	28 606,87
Alankomaat	28 143,37
Italia	27 536,99
Ruotsi	26 779,07
Iso-Britannia	26 312,98
Suomi	25 309,19
Belgia	23 654,54
Tanska	23 090,83
Espanja	22 355,52
Kreikka	20 897,03
Portugali	19 984,62
Viro	11 178,15